การพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา
เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สารนิพนธ์

ของ

ธัญวดี มงคลพันธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา

ตุลาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา
เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

17 ต.ค. 2544

บทคัดย่อ

ของ

ธัญวดี มงคลพันธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา
ตุลาคม 2544

156220

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารายการวีดิทัศน์สำหรับฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของ Meguigans

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา-เอกชน ปีการศึกษา 2543 จำนวน 50 คน ที่ได้มาด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย

ผลการศึกษาพบว่า รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีคุณภาพทั้งทางด้านเนื้อหาและสื่ออยู่ในระดับดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของ Meguigans และผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT THE VIDEO TAPE TRAINING PROGRAMS FOR ELEMENTARY TEACHERS ON LEARNER CENTER INSTRUCTIONAL METHOD

AN ABSTRACT

BY

THANWADEE MONGKOLPHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for

the Master of Education degree in Educational Technology

at Srinakharinwirot University

October 2001

The purpose of this study was to development the video tape training programs for elementary teachers on learner center instructional method which the efficiency as the standard criteria of Meguigans

The fifty elementary teachers used as the sample of video tape training program efficiency belong to Siriwitthaya School, Phrapradaeng District, Samutprakan Province by simple random sampling.

The result was concluded that the video tape training program for the elementary teachers on learner center instructional method was the quality both content and aid in good level. The efficient method according to Meguigans' standard, also, the post-test on achievement of the learner was higher than the pre-test as the significant level of .01

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพ็ชร)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพ็ชร)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พินิต วัณโณ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรศุภกุล)

วันที่ 5 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2544

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้เพราะได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพ็ชร ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำอย่างละเอียดในด้านข้อมูลทางสถิติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พินิต วัณโณ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งวิชาพื้นฐานและวิชาเอก

ขอขอบพระคุณท่านผู้รับใบอนุญาต, ผู้จัดการ, ครูใหญ่ ที่ให้ความสะดวกและจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตเครื่องมือสำหรับการทดลองตลอดการวิจัย

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนศิริวิทยาทุกท่าน และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมืออย่างดียิ่งในการเป็นผู้ร่วมทดลองตลอดงานวิจัย รวมทั้งการให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่คุณแม่สมศรี สังข์รอด และอาจารย์จุลสิงห์ พิชญานนท์ ที่เป็นผู้ดูแลเอาใจใส่ ให้การสนับสนุนด้วยความรักและห่วงใยเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ธัญวดี มงคลพันธุ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์	6
งานวิจัยที่เกี่ยวกับวีดิทัศน์	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา	19
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	19
เอกสารที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	27
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	29
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	30
การดำเนินการศึกษาค้นคว้า	31
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4 ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	33
ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	33

บทที่ หน้า

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 38
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า..... 38
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า..... 38
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า..... 39
อภิปรายผล..... 39
ข้อเสนอแนะ..... 40
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย..... 40

บรรณานุกรม..... 41

ภาคผนวก..... 45

ประวัติย่อผู้วิจัย..... 66

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา..... 34
2 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ..... 35
3 แนวโน้มของประสิทธิภาพรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา
เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง..... 36
4 ประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา
เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง..... 37
5 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันสังคมไทยมาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มีความหลากหลาย เช่นสังคมข่าวสาร สังคมเทคโนโลยี สังคมนานาชาติ รวมทั้งสังคมที่ทุกคนต้องการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อสภาพสังคมมีความหลากหลายซึ่งจะมีอิทธิพลและส่งผลต่อกระบวนการศึกษาอย่างมากทำให้สภาพการศึกษาในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมที่เป็นจริงที่ต้องมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถและเหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ ซึ่งในปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาเน้นไปในด้านที่ให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองจนถึงขั้นที่สามารถรู้ในผลสัมฤทธิ์ของการเรียนที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง

กระบวนการจัดการศึกษาไทยในสถานศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นเรียน สอบ สอน ไม่เน้นการวิจัยในชั้นเรียน หรือเน้นไปที่การท่องจำรูปแบบสอนในทฤษฎีหลักการที่เป็นข้อสรุป (สมนึก นนธิจันทร์และยรรยง ผิวอ่อน. 2540 : 7) ซึ่งเป็นระบบการศึกษาแบบเดิมที่เป็นเพียงการจัดสติปัญญาของผู้เรียนซึ่งเป็นลักษณะเพียงด้านเดียวไม่ครอบคลุมกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นการตอบสนองเด็กเพียงไม่กี่คนไม่เกิดการเรียนรู้หรือการสร้างความรู้ขึ้นเอง เด็กไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์รวมไปถึงการไม่สามารถคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นการศึกษาที่สร้างความอ่อนแอทางสติปัญญา ทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ สร้างคนที่ขาดความรู้ คิดไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น ไม่มีฉันทะและขาดความสามารถในการสร้างความรู้ (ประเวศ วะสี. 2538 : 30)

วิธีการสอนตามแนวความคิดดั้งเดิม เชื่อว่าครูเป็นผู้มีอำนาจ มีความรู้ ความสามารถ ที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องตามที่ต้องการได้ การสอนโดยบอกเนื้อหาเป็นหน้าที่ครู นักเรียนมีหน้าที่เรียน จะชอบหรือไม่ชอบก็ต้องเรียน หัดเขียนท่องจำ ต่างจากการเรียนการสอนในปัจจุบันที่มุ่งให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า ทดลอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางจึงเกิดขึ้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 11)

ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้สร้างรูปแบบวิธีการเรียนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะใช้วิธีการสอนแบบใดก็ตามครูจะต้องให้ความสำคัญกับนักเรียนมากที่สุด นักเรียนจะมีบทบาทในการทำกิจกรรมด้วยตนเองมาก ครูจะแสดงบทบาทเพียงเป็นผู้คอยชี้แนะในการทำกิจกรรม คอยกำกับดูแลให้นักเรียนทำกิจกรรมไปตามแนวทางที่กำหนดไว้

(วิโรจน์ มังคละมณี. 2540 : 122) ในขณะเดียวกันครูผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้นซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนเองต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2541 : 10) ประเด็นปัญหานี้เป็นจุดสำคัญที่สร้างความไม่เข้าใจให้ครูผู้สอนที่พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ในการทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ครูผู้สอนละเลยที่จะใช้รูปแบบการสอนแบบใหม่ ทำให้ยังคงยึดรูปแบบการเรียนการสอนแบบเก่าที่อาศัยการท่องจำและใช้ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ หรือเป็นการสอนแบบบอกความรู้เป็นหลักที่เรียกว่า “Chalk and talk” ทำให้เด็กและสังคมเกิดพฤติกรรมแบบฟัง กับยอมรับ เชื่อผู้ใหญ่โดยไม่ต้องคิดอะไรใหม่ ๆ ไม่รู้จักการสร้างความรู้หรือองค์ความรู้ขึ้นมาเองได้เลย

การจัดการฝึกอบรมให้ครูผู้สอนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดรูปแบบการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้อย่างทั่วถึงและได้ผลถึงขั้นนำไปเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนอย่างเต็มที่นั้น ซึ่งลักษณะของการจัดฝึกอบรมจะเป็นในเรื่องของการกล่าวถึงหลักทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม ต้องใช้เวลาในการดำเนินงานนานกว่าที่ครูผู้สอนจะได้เรียนรู้ทำความเข้าใจอย่างดีและเมื่อการฝึกอบรมผ่านไปแล้วการกลับมาทบทวนใหม่จึงทำได้ลำบากเนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญที่สามารถอธิบายข้อปัญหาที่ไม่เข้าใจได้อย่างใกล้ชิด

✓ การคำนึงถึงสื่อทางเทคโนโลยีการศึกษาจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหาในการช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจได้ตลอดเวลา การใช้วีดิทัศน์ที่มีคุณสมบัติที่มีประโยชน์ใช้สอยมากการใช้งานไม่ยุ่งยากสามารถให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทั้งภาพ เสียง สี และตัวอักษรประกอบเข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้นและสามารถจำบทเรียนได้นาน (พงษ์พันธ์ อันตะริกานนท์. 2539 : 2) เป็นเครื่องมือที่เข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กัน จะฉายซ้ำกี่ครั้งก็ได้เท่าที่ต้องการ และด้วยความเร็วที่บังคับได้ (อุดม มุ่งเกษม และนงลักษณ์ หอตระกูล. 2528 : 132) นอกจากนี้วีดิทัศน์ยังเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความใกล้ชิดเสมือนหนึ่งเป็นสื่อส่วนตัวและช่วยขยายโลกของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้นโดยผ่านประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งในที่สุดก็จะนำพาผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ตรงหรือผู้เรียนจะบังเกิดความสนใจที่จะค้นคว้าทดลองด้วยตนเองในภายหลัง (วิภา อุตมฉันท์. 2538 : 6)

ในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนั้นจะต้องมีสื่อที่ดีที่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ทั้งปริมาณและคุณภาพการใช้บทเรียนด้วยตนเองจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญที่ช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น (เปรื่อง กุมุท. 2527) คือ

1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยตนเอง โดยให้การสนองตอบตลอดเวลา
2. นักเรียนรู้ผลการสนองตอบหรือการทำกิจกรรมได้ทันที

3. มีการเสริมและการตอบสนองที่ถูกต้องและให้กำลังใจในการเรียน

4. นักเรียนได้เรียนทีละขั้นตอน จากน้อยไปหามาก จากง่ายไปหายาก ตามลำดับ

วีดิทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของครูผู้สอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรมมากขึ้น และมีลักษณะพิเศษที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือล้นที่จะเรียน รวมทั้งผู้เรียนสามารถเห็นภาพในเนื้อหาที่เรียนได้อย่างกว้างขวางที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และยังสามารถนำไปใช้เรียนได้ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่หรือพร้อม ๆ กันหลายกลุ่มก็ได้ จึงนับว่าวีดิทัศน์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยสร้างเสริมการเรียนการสอนของผู้เรียนได้ดี มีคุณสมบัติเหมาะสำหรับเป็นอุปกรณ์ทางการเรียนการสอนและช่วยการสอนของครูบางบทเรียนได้

การฝึกอบรมแต่ละครั้งเป็นสิ่งที่ต้องสิ้นเปลืองทรัพยากร ทั้งเวลาทั้งปัจจัยทั้งเงินทุนเป็นจำนวนไม่น้อย ดังนั้นหากการฝึกอบรมไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจอย่างแท้จริงแล้วก็จัดว่าไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่ได้ทุ่มเทลงไป(พรรณราย ทรัพยะประภา. 2529 : 238) การสร้างและผลิตรายการวีดิทัศน์เพื่อพัฒนาบุคลากรผู้สอนเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะทำให้ผู้เข้าอบรมได้มองเห็นภาพชัดเจนขึ้น สามารถนำไปใช้กับครูผู้สอนในการเรียนการสอนได้ทุกระดับชั้น สร้างความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากการชมรายการวีดิทัศน์ได้ตลอดเวลา รายการวีดิทัศน์นี้จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอน ดังนั้นจึงได้สร้างและพัฒนารายการวีดิทัศน์เพื่อพัฒนาบุคลากรผู้สอนเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น เป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้และพัฒนากระบวนการสอนของครูผู้สอนต่อไป รวมทั้งเป็นการสอดรับกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ "มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนาครูและผู้บริหารให้เป็นมืออาชีพสอนเด็กโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กเป็นผู้สร้างความรู้ พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อเตรียมเยาวชนตอบรับกระแสโลกเพื่อพัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ยาว นาน ไกล"

2. <u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์สำหรับฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

<u>ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. ได้รายการเทปวีดิทัศน์ เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีประสิทธิภาพภาพ

2. ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์เกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบอื่นๆ ต่อไป

<u>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2543 จำนวน 115 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ใช้หน่วยการทดลองเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 50 คน แบ่งออกเป็น

การทดลองครั้งที่ 1 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน

การทดลองครั้งที่ 2 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน

การทดลองครั้งที่ 3 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม จำนวน 30 คน

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาจากโครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อปรับกระบวนทัศน์ของบุคลากรทางการศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับลักษณะของผู้เรียน โดยจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับ

1. หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน

2 รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย

2.1 รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนโดยครูเป็นผู้คอยดูแล

2.2 รูปแบบที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กระตุ้น

รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน

3. บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

<u>นิยามศัพท์เฉพาะ</u>

1. รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรม หมายถึง รายการวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นมาในระบบ VHS โดยรูปแบบของรายการเป็นการผสมระหว่างรายการแบบสารคดีกับแบบสาธิต เพื่อนำเสนอเทคนิคการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่ใช้สำหรับฝึกอบรมครูผู้สอนระดับประถมศึกษา

2. ประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรม หมายถึง การผลิตรายการวีดิทัศน์เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แล้วนำไปทดลองใช้และปรับปรุงจนรายการเทปวีดิทัศน์มีผลสัมฤทธิ์จากการชมรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังมีสัดส่วนตามเกณฑ์ของ Meguigans (ช่วงอัตราส่วนระหว่าง 0 – 2 เมื่อสัดส่วนของข้อมูลมีค่ามากกว่า 1 ถือว่าได้เกณฑ์มาตรฐาน)

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยเฉพาะ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี สำหรับตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญในเรื่องการผลิตรายการวีดิทัศน์ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี สำหรับตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมด้านการผลิตสื่อ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจง่ายขึ้น ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของเอกสารและงานวิจัยและรวบรวมไว้ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์
   1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์
   1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา
   2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา
   2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา
3. เอกสารที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. เอกสารที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

<u>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวีดิทัศน์</u>

<u>เอกสารที่เกี่ยวกับวีดิทัศน์</u>

วีดิทัศน์ เป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษ มีจุดเด่นที่ให้คุณค่าในด้านการศึกษา การเรียน การสอน และการฝึกอบรม เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งภาพและเสียงพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังสมบูรณ์ด้วยสีสัน ตัวอักษรประกอบ เทคนิคการถ่ายทำ และการตัดต่อที่ดึงดูดความสนใจได้ดีเป็นพิเศษ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนและการฝึกอบรมบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

<u>คุณค่าของวีดิทัศน์ต่อการศึกษาและการฝึกอบรม</u>

รายการวีดิทัศน์มีคุณค่า ความสำคัญ ข้อดีเด่น ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอดังนี้

สนั่น ปัทมะทิน (2527 : 72 – 75) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิโอไว้ ดังนี้

1. สามารถดูภาพและฟังเสียงได้สะดวก โดยไม่ต้องการความมืดเหมือนภาพยนตร์
2. ชอบรายการไหนก็เล่นซ้ำได้ตามความต้องการ แต่โทรทัศน์ที่ออกอากาศตามปกติทำไม่ได้
3. เล่นเมื่อไรก็ได้ โดยไม่ต้องรอเวลาเหมือนโทรทัศน์ ตราบใดที่มีไฟฟ้า
4. มีอิสระในการเลือกชมรายการอื่นได้ตามต้องการเท่าที่จะหารายการวีดิโอได้ ไม่ต้องทนดูรายการโฆษณาอันน่าเบื่อหน่าย หรือชมรายการที่ไม่ชอบทางโทรทัศน์

5. ช่วยบ้านที่มีไฟฟ้าใช้ แต่รับภาพและเสียงทางโทรทัศน์ได้ไม่ชัดหรือรับไม่ได้เลย ให้ได้รับความบันเทิงจากรายการวีดิโอแทนโทรทัศน์

6. บันทึกภาพและเสียงตรงจากภาพยนตร์ได้โดยใช้เครื่องประกอบ

7. บันทึกภาพและเสียงจากโทรทัศน์โดยตรงได้ตามต้องการ

8. ถ่ายบันทึกภาพและเสียงแบบถ่ายภาพยนตร์โดยใช้กล้องวีดิโอบันทึกลงบนวีดิโอเทปได้ตามต้องการ

คุณค่าข้อดีและประโยชน์ของวีดิโอ (คณะนิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2525 : 25) มีดังนี้

1. ใช้เทปโทรทัศน์บันทึกรายการที่ครูต้องสอนเรื่องเดียวกันซ้ำหลายรอบ ในกรณีที่มีผู้เรียนมาก การเรียนแบ่งเป็นรอบ ๆ โดยนำเทปโทรทัศน์บันทึกรายการสอนของครูมาเปิดสอนนักเรียนในแต่ละรอบแทนที่ครูจะต้องสอนเองทุกรอบในเรื่องเดียวกัน ซึ่งครูอาจจะสอนได้ไม่ดีทุกรอบ

2. บันทึกสิ่งที่ศึกษาเอาไว้ใช้พิจารณา หรือให้รู้ผลว่าเป็นอย่างไร เช่น บันทึกการสอนเอาไว้เพื่อนำเอามาให้ผู้สอนและคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรได้ทบทวน และพิจารณาปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น

3. บันทึกรายการใหม่ ๆ เป็นเรื่อง ๆ นำไปเสริมรายการที่จะสอน และยังบันทึกรายการของโทรทัศน์โดยตรงเพื่อนำเอาไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อไป

4. บันทึกรายการจากภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ม้วนเดียวสามารถบรรจุภาพยนตร์ได้ 4-5 เรื่อง นำไปใช้สะดวก กระทัดรัด

5. แนวโน้มของราคาเทปโทรทัศน์ในอนาคตจะลดลง

6. เทปโทรทัศน์ราคาถูกกว่าฟิล์มภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ที่บันทึกใช้แล้วสามารถลบทิ้งแล้วบันทึกใหม่ได้หลายครั้ง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดทำ

7. เทปโทรทัศน์สามารถตัดต่อส่วนที่ถ่ายทำไม่ดีออกไปได้ ซึ่งทำให้การดำเนินเรื่องราบรื่นกว่าออกรายการสด

8. บันทึกแล้วสามารถชมได้ทันที ไม่ต้องผ่านกระบวนการล้างฟิล์มเหมือนฟิล์มภาพยนตร์ ในเวลาใช้จะเงียบไม่มีเสียงรบกวนสมาธิผู้ชมเพราะเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์เงียบกว่าเครื่องฉายภาพยนตร์

9. มีขนาดเล็กสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายและคาดว่า ในอนาคตคงจะมีขนาดเล็กลงไปเรื่อย ๆ

10. สามารถใช้กับกลุ่มผู้ชมต่าง ๆ กัน ผู้ชมกลุ่มใหญ่ใช้ในลักษณะของการผลิตเทปโทรทัศน์แล้วส่งให้สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ส่งกระจายสาร ผู้ชมเฉพาะบุคคลใช้ลักษณะการผลิตรายการศึกษา รายการบุคคล ให้แต่ละคนได้ศึกษา ซึ่งอาจใช้ควบคู่กับคอมพิวเตอร์ได้

ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์ (2528 : 301-302) ได้ให้ความเห็นถึงคุณค่าของโทรทัศน์ต่อการศึกษาและการฝึกอบรมไว้ว่า

1. ขยายภาพให้เห็นได้ชัดเจน จะขยายใหญ่เพียงใดหรือชัดเจนเพียงใด จากต้นฉบับต่าง ๆ โดยอาศัยเลนส์ของกล้องตามที่ต้องการใช้งานได้

2. สามารถรับภาพจากแหล่งเดียวกันได้ในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เห็นการนำเสนอบทเรียนในเวลาเดียวกัน และรับประสบการณ์ร่วมกัน

3. เครื่องรับโทรทัศน์จะอยู่ห่างจากกล้องถ่ายโทรทัศน์เท่าไรก็ได้ และสามารถส่งบทเรียนไปได้ทุกหนทุกแห่ง

4. ในการแสดงภาพให้เห็นนั้น สามารถรวบรวมภาพต่าง ๆ จากแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ เช่น นำภาพ 2 ภาพจากที่ต่างกันให้เห็นบนจอเดียวกัน หรือซ้อนข้อความเข้ากับภาพได้

5. สามารถเก็บข่าวสารโดยการบันทึกวีดิโอเทป แล้วจะเปิดหรือฟังดูเมื่อใดก็ได้ สามารถนำวีดิโอเทปไปใช้ในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการภาคสนาม หรือบันทึกการประกอบกิจกรรมการเรียนของผู้เรียนก็ได้ และสามารถฉายดูผลการฝึกปฏิบัติเพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้สะดวก

6. รายการถ่ายทอดสดต่าง ๆ ทำให้เห็นเหตุการณ์ได้ทันใจทันเหตุการณ์

7. โทรทัศน์ช่วยในการสื่อความหมายในการเรียนการสอนได้หลายประการ ดังนี้

7.1 เครื่องรับโทรทัศน์ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียนดีขึ้นเพราะว่าเครื่องรับโทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน

7.2 ครูที่สอนบทเรียนทางโทรทัศน์ที่ดี จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นกันเองคล้าย ๆ ครูพูดกับนักเรียนแบบในชั้นเรียน ด้วยวิธีการมองเลนส์กล้องถ่ายโทรทัศน์

7.3 โทรทัศน์ช่วยในการสอนได้ฉับพลันบทเรียนที่เสนอได้ฉับพลันราวกับว่าเหตุการณ์ในบทเรียนกำลังเกิดขึ้นตามเวลากำหนดนั้นจริง ๆ

7.4 โทรทัศน์ช่วยในการสอนเนื้อหาได้เป็นกลุ่มเป็นหมวดหมู่ หรือสรุปได้ง่ายขึ้น เช่น โดยวิธีวิเคราะห์เหตุการณ์หรือวัตถุสิ่งของ สามารถลำดับความคิดรวบยอดที่กระจัดกระจายให้เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นส่วนรวมได้

8. โทรทัศน์ช่วยทำให้ครูได้มีเวลา สำหรับการจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือให้ดูบทเรียนจากวีดิโอเทป สำหรับนักเรียนกลุ่มหนึ่ง ในขณะเดียวกันกับครูก็สามารถดูแลให้คำแนะนำปรึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มที่จะอภิปรายหรือทำงานที่มอบหมาย หรือเรียนเป็นรายบุคคล สำหรับนักเรียนคนอื่น ๆ อีกก็ได้

จากข้อดีลักษณะเด่นและประโยชน์ของรายการวีดิทัศน์เราอาจนำรายการวีดิทัศน์มาใช้เพื่อการศึกษาในลักษณะดังนี้ (สุดสวาท เกศบุรมย์. 2530 : 14)

1. ใช้สอนเนื้อหาตามหลักสูตรโดยจัดผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชามาเป็นผู้สอน จะทำให้ได้รายการที่มีคุณภาพ

2. ใช้ในการสาธิตการแสดง การทำสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งในการถ่ายทอดสามารถนำเสนอในสิ่งที่ผู้ชมควรได้ดูได้ชมเป็นอย่างดี เช่น ภาพ Close up ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้

3. ใช้ในการสอน ซึ่งอาจจะเป็นรายการเสริมบทเรียนหรือเป็นรายการเพิ่มพูนความรู้เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ใช้ในการให้ความรู้ในลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนทั่วไป โดยจัดทำเป็นโปรแกรมข่าวสารข้อมูล ความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์หรือรายการที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะและอาชีพ แล้วนำไปเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ในรูปแบบของรายการทีวีหรือเผยแพร่ในรูปของวีดิทัศน์เคลื่อนที่ก็ได้

5. ใช้ในการฝึกอบรมบุคคล และพัฒนาทักษะด้านปฏิบัติโดยการบันทึกภาพกิจกรรม เหตุการณ์หรือฝึกภาคปฏิบัติ และนำมาฉายดูข้อดีข้อเสียต่าง ๆ เพื่อหาจุดบกพร่องแล้วแก้ไขให้ดีขึ้น

6. ใช้ในการเสริมสร้างหรือปลูกฝังทัศนคติ ระเบียบวินัย จริยธรรม คุณธรรม หรือใช้ในการให้ความคิดรวบยอด เช่น ใช้ในการรณรงค์ในเรื่องความสะอาดของบ้านเมืองการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

<u>การนำวีดิทัศน์มาใช้ในการฝึกอบรม</u>

วีดิทัศน์เป็นสื่อโสตทัศน์ประเภทเคลื่อนไหวที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นสื่อที่มีคุณค่าในการให้ประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสที่สำคัญทั้งทางตาและทางหู จึงสามารถใช้ได้ผลดีในการฝึกอบรมได้หลายลักษณะ

อุดม มุ่งเกษมและนงลักษณ์ หอตระกูล (2528 : 133-134) ได้ชี้ให้เห็นถึงการนำวีดิทัศน์มาใช้เป็นสื่อในการศึกษาและฝึกอบรม โดยแยกลักษณะตามการใช้พื้นฐานได้ 4 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ใช้เป็นสื่อช่วยสอนโดยใช้เสริมสื่ออื่น ๆ หรือเสริมเทคนิควิธีการฝึกอบรมอื่น ๆ

ลักษณะที่ 2 ใช้เป็นสื่อทำการสอนโดยตรง ซึ่งต้องมีการผลิตหรือออกแบบมาเป็นรายการพิเศษ เน้นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้หรือการทำให้ผู้ชมเรียนรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

ลักษณะที่ 3 ให้เป็นสื่อขยายความคิด ประสบการณ์ เป็นการใช้สื่อเพื่อนำสิ่งซึ่งจะเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่ได้นำเสนอแล้ว มาแสดงให้ผู้ชมได้รับการย้ำเตือนและทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความคิดความจำดีขึ้นกว่าเดิม

ลักษณะที่ 4 ใช้เป็นสื่อทำหน้าที่แทนวิทยากร เป็นลักษณะการใช้ที่ไม่ต้องการวิทยากรเพราะมีลักษณะของการเรียนการสอนแบบบทเรียนสำเร็จรูปมาประยุกต์ใช้ หากใช้คอมพิวเตอร์มาผนวกหรือวีดิโอดิสค์เข้ามาช่วย จะทำให้สถานะการณ์การเรียนรู้ดียิ่งขึ้น

ประหยัด จิรวรพงศ์ (2528 : 171-172) ได้กล่าวถึงการนำวีดิทัศน์มาใช้ในการศึกษาและฝึกอบรมดังนี้

1. ควรเตรียมชุดอุปกรณ์และติดตั้งเครื่องรับไว้ให้พร้อม กล่าวคือ จัดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ให้สูงกว่าระดับพื้น 4-7 ฟุต โดยทำมุมเงยกับระดับสายตาผู้ดู ประมาณ 30 องศา ให้อยู่ในทิศทางที่หลีกเลี่ยงแสงสะท้อนที่ปรากฏบนจอภาพ

2. ควรจัดที่นั่งดูให้ระยะห่างอยู่ระหว่าง 5-23 ฟุต กับเครื่องรับ (ขนาด 24 นิ้ว) ในบริเวณรัศมี 45 องศา จากเส้นกึ่งกลางของจอภาพ

3. ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมรายละเอียด เนื้อหา จุดประสงค์ เวลา รายการและขั้นตอนการเสนอล่วงหน้า

4. เตรียมตัวผู้เรียนล่วงหน้า โดยการแนะนำข้อความสำคัญหรือสิ่งที่ต้องการจะเน้นเป็นพิเศษหรือการให้ความรู้พื้นฐานโดยใช้เอกสาร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนด้วยโทรทัศน์

5. การเตรียมรายการที่จะเสนอ

6. ติดตามและอภิปรายผล

ดังนั้นการนำวีดิทัศน์ไปใช้ในการศึกษาและฝึกอบรม ผู้ใช้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมว่าจะนำไปใช้ในลักษณะใด แล้วปฏิบัติตามขั้นตอน การใช้วีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอนและการฝึกอบรมให้ถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อทำหน้าที่แทนวิทยากร จำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้ ให้เป็นไปตามหลักการใช้วีดิทัศน์ จึงจะได้ผลสมบูรณ์

<u>ประเภทของรายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา</u>

การนำวีดิทัศน์ไปใช้ในวัตถุประสงค์และวิธีการต่าง ๆ สามารถจัดประเภทออกเป็นลักษณะดังนี้

1. รายการเพื่อการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป (Informal Education) เป็นการให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน โดยอาจจัดเนื้อหาที่เป็นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรง หรืออาจแฝงอยู่ในรูปแบบของการบันเทิงที่ให้ข้อคิดคติเตือนใจหรือสอดแทรกอยู่ในรายการต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลข้อคิด หรือแนวทางปฏิบัติในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำมาหากินหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. รายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) คือการใช้วีดิทัศน์เสมอเป็นอุปกรณ์ศึกษาอย่างหนึ่งในโรงเรียน โดยจัดให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร ประมวลการสอนและวิธีสอน อาจนับได้ว่าเป็นการบริการการศึกษา ซึ่งครูนักเรียนใช้เพื่อเป็นการเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

3. รายการเพื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) คือการจัดรายการเพื่อกลุ่มผู้รับสารที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาแบบกลุ่มสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ การพัฒนาวิถีชีวิต และสภาวะแวดล้อม

การจัดประเภทการให้บริการ การศึกษาโดยวีดิทัศน์นี้บางแห่งอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. รายการความรู้ทั่วไป (General Education Program) หมายถึงรายการที่มุ่งให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อมได้เกิดแง่คิด

คติสอนใจ อันเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต รายการประเภทนี้มิได้มุ่งหมายเพื่อการสอนในหลักสูตรใดโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถทำหน้าที่เสริม หรือประกอบการสอนได้ โดยมีแนวการเสนอเนื้อหาและรูปแบบรายการดังนี้

1.1 รายการสาระบันเทิง หมายถึง การเน้นถึงความสำคัญของการผลิตรายการเพื่อการศึกษา ซึ่งควรสอดใส่ความบันเทิงเข้าไปด้วย หรือในทางกลับกันก็คือเพื่อจะให้ทราบความสนุกสนานก็ควรสอดแทรกเนื้อหาด้านการศึกษาไว้ด้วย ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอจึงอาจมีได้หลายรูปแบบ

1.2 รายการส่งเสริมการศึกษา เป็นรายการที่ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาที่เด่นชัดทางด้านการศึกษามากกว่าการบันเทิง มักจัดเนื้อหาเป็นระบบ เช่น แบ่งเป็นชุดเป็นตอน รายการประเภทนี้มิได้ผลิตขึ้นเพื่อประกอบการสอนตามหลักสูตรของแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถนำไปใช้เพื่อประกอบการสอนได้เช่นกัน

2. รายการเพื่อการสอน (Instructional Program) เป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการสอน ลักษณะรายการมักจะมีแนวโน้มที่คล้ายกับบทเรียน โดยมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ การจัดเนื้อหาอาจแบ่งเป็นตอนหรือไม่เป็นตอนก็ได้ แต่เนื้อหาดังกล่าวจะสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาของระดับหนึ่งระดับใด หรือของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง เนื้อหาที่เสนอมีจุดประสงค์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีการวัดผลการเรียนจากการชมรายการประกอบด้วย การจัดประเภทรายการทำนองนี้อาจเปรียบเทียบได้กับการจัดประเภทรายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) ซึ่งรายการเพื่อการสอนยังแบ่งตามลักษณะหน้าที่ของรายการดังนี้

2.1 รายการทำหน้าที่สอนทั้งหมด (Total Teaching or Direct Classroom Teaching) คือรายการที่ทำหน้าที่ในการสอนสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้นรายการจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นครูหรืออุปกรณ์การสอนไปในตัว

2.2 รายการทำหน้าที่สอนเนื้อหาเป็นหลัก (Principle or Main Resources) คือรายการที่หน้าที่สอนเนื้อหาสำคัญของหัวข้อการสอนในวันนั้น โดยในชั้นเรียนจะมีครูทำหน้าที่แนะนำรายการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของรายการกับหัวข้อที่เรียน ทบทวนให้ทำแบบฝึกหัด และอธิบายขยายความเข้าใจของนักเรียนด้วย

2.3 รายการทำหน้าที่เสริมการสอน (Supplementary or Enrichment) รายการทำหน้าที่เพิ่มเติมเสริมเนื้อหาที่ครูสอนให้ชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น เช่น การแสดงตัวอย่างเชิงละคร หรือการสาธิต เป็นต้น (อรทัย ศรีสันติสุข. 2539 : 141-144)

ฉะนั้น การประเภทของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เหมาะสมต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วสันต์ อติศัพท์ (2533 : 14) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของวิทยุโทรทัศน์ที่มีคุณค่าในด้านการศึกษา การเรียนการสอน และการฝึกอบรม ดังนี้คือ

1. สามารถเป็นสื่อกลาง ระหว่างผู้สอน และผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้อย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มเครื่องรับโทรทัศน์ให้มากขึ้น

2. สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่น ๆ มาใช้ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นแผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ ตลอดจนพวกวัสดุสามมิติอื่น ๆ

3. สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ อาจใช้สื่อที่กล่าวในข้อ 2 เข้าช่วย เช่น พูดถึงภูเขาน้ำแข็ง ก็สามารถนำภาพยนตร์เกี่ยวกับสิ่งนี้เข้ามาประกอบให้ผู้เรียนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

4. ขจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไป ไม่ว่าด้านระบบการออกอากาศ ระบบส่งตามสายเคเบิ้ล หรือการบันทึกลงเทปโทรทัศน์ ทำให้ผู้รับในสถานที่ต่าง ๆ รับได้ง่ายขึ้น

5. เป็นสื่อที่เข้าสู่มวลชนได้จำนวนมาก จึงทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงมากเมื่อเฉลี่ยต่อหัวของผู้รับ

6. เทคนิคทางภาพพิเศษ จะช่วยให้การผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันที ทำให้เหมาะแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการฝึกอบรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น การฝึกพูด การฝึกสอนหน้าชั้นเรียน ฯลฯ

8. การมีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชม ทำให้เหมาะแก่การใช้เป็นเครื่องมือสร้างค่านิยมต่าง ๆ แก่ผู้ชม

9. การใช้ผสมผสานกับสื่อชนิดอื่นได้ ย่อมสร้างคุณค่าการเรียนรู้อย่างสูง อาทิ การเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์ กับเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์หรือเครื่องเล่นแผ่นบันทึกภาพ จะทำให้ปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนกับสื่อมีประสิทธิภาพ

<u>การผลิตรายการวีดิทัศน์</u>

ในการผลิตรายการวีดิทัศน์แต่ละเรื่องนั้น มีขั้นตอนในการผลิตหลายขั้นตอนด้วยกัน หากผู้ผลิตได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ก็จะทำให้การผลิตรายการดำเนินไปอย่างราบรื่นและสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ได้ผลงานที่มีคุณภาพ

สุรชัย สิกขาบัณฑิต (2528 : 26-28) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ คือ

1. การวางแผนผลิตรายการ เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลถึงรายการที่จะผลิตออกมาด้วย ขั้นของการวางแผนการผลิตคือ

1.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายและเป้าหมายจากเนื้อหาในหลักสูตรนั้น ๆ แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถวัดได้

และควรกำหนดวิธีการนำไปใช้ด้วยว่าจะนำไปใช้ในการสอนลักษณะใด เช่น นำบทเรียน อธิบายเนื้อหาบทเรียน หรือสรุปบทเรียน

1.2 รวบรวมทรัพยากรและศึกษาข้อขัดข้องในการผลิต ทั้งสองสิ่งนี้จะต้องทำควบคู่กันไป โดยจะต้องศึกษาว่ามีแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอะไรบ้างมีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่มีจะหาได้จากแหล่งใด ถ้าหาไม่ได้จะทำอย่างไร เช่น เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

1.3 เขียนหัวข้อเนื้อหาและเลือกแบบการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการจะต้องนำเนื้อหาจากตำราเรียน มาเขียนเป็นแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ รูปแบบการนำเสนอทางโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบบรรยาย แบบนาฏการ และแบบบรรยายภาพ (โดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย)

2. การเตรียมการผลิตรายการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เขียนบท (Script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการ ควรเขียนเพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายของการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

2.2 เตรียมบุคลากร ในขั้นนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องติดต่อกับบุคคลผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ฝ่ายเทคนิค และผู้แสดง เพื่อนัดแนะซักซ้อมความเข้าใจให้เป็นที่ตรงกัน

2.3 เตรียมงานศิลปะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตรายการ ซึ่งการเตรียมงานศิลปะจะต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้ผลิตรายการและผู้กำกับ เพื่อให้งานศิลปะสนองจุดมุ่งหมายของรายการ อีกทั้งมีความเหมาะสมกับการสื่อความหมายทางโทรทัศน์

2.4 เตรียมฉากและอุปกรณ์

2.5 เตรียมสิ่งอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้แสดง ดนตรี เสียงประกอบ

2.6 การซ้อมเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะต้องซักซ้อมทั้งฝ่ายเทคนิคและผู้แสดง

3. การดำเนินรายการ เป็นขั้นที่จะทำการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งจะได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการที่จะมีขึ้นในขั้นนี้ก็มีน้อย นั่นย่อมหมายถึงรายการที่ได้จะมีคุณภาพติดตามตัวไปด้วย ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กำกับรายการและคณะผู้ร่วมงานทุกคน ในขั้นนี้ก็จะเริ่มการถ่ายทำตามบทที่ได้เขียนไว้ จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียบเรียงภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงบันทึกเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบต่าง ๆ

<u>บทวีดิทัศน์</u>

บทวิดิทัศน์เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตรายการวีดิทัศน์ ซึ่งผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อการผลิตรายการที่มีคุณภาพ

จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2534 สรุปได้ว่า บทโทรทัศน์มีความสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นอย่างมากดังนี้

1. บทเป็นสื่อกลางที่แสดงให้ทราบถึงรายละเอียดต่าง ๆ ว่า เนื้อหาสาระและรูปแบบรายการจะเป็นอย่างไร รายการยาวเท่าใด และมีจุดมุ่งหมายของรายการเป็นอย่างไร มีใครเป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. เป็นตัวบอกให้ผู้ผลิตรายการทราบว่า ใครทำหน้าที่อะไรในกระบวนการผลิตเพื่อจะได้มีการเตรียมล่วงหน้า และดำเนินงานให้ประสานสอดคล้องกัน

<u>คุณสมบัติของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ที่ดี</u> คือ ควรเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอยากรู้อยากเห็น และจดจำประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีความรู้ทางด้านภาษา ศิลป การประพันธ์ และมีความรู้เกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์

<u>การเขียนบทโทรทัศน์</u> ผู้เขียนบทจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของรายการ การเขียนบทโทรทัศน์จะต้องเขียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายการ

2. ผู้เขียนบทต้องรู้ว่า ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร เพศ วัย ระดับการศึกษา ภาษาวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของผู้ชมเป็นอย่างไร

3. สาระสำคัญของรายการ อาจช่วยกันคิดขึ้นมาแล้วจึงพัฒนาเป็นบทโทรทัศน์

4. เวลาหรือความยาวของรายการ และเวลาในการนำเสนอ หรือออกอากาศจะได้วางแผนให้ถูกต้องว่าควรจะนำเสนอสาระหรือรูปแบบของรายการอย่างไร

3. รูปแบบของรายการ ผู้เขียนบทควรมีควรมีเข้าใจในรูปแบบและประเภทของรายการโทรทัศน์เป็นอย่างดีซึ่งจะช่วยให้สามารถเขียนบทได้ดียิ่งขึ้น

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์</u>

สุประณีต ยศกลาง (2528 : 72) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างและทดลองใช้รายการวีดิทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำเรื่องยาเสพติด สำหรับฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การฝึกอบรมโดยวิธีการใช้รายการวีดิทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำเรื่องยาเสพติด ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อวิธีการฝึกอบรมในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

จิระชัย ปัญญาฤทธิ์ (2529 : 29-32) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและความคงทนของการเรียนรู้ระหว่างการเรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอนกับเทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน ให้กลุ่มควบคุมเรียนจากเทปโทรทัศน์การสอน กลุ่มทดลองเรียนจากเทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรม เมื่อจบบทเรียนให้ทำแบบทดสอบ และหลังจากการเรียน 2 สัปดาห์ ให้ทำแบบทดสอบอีก ผลการค้นคว้าพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรมมีผลการเรียนรู้หลังจากการเรียน 2 สัปดาห์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอน

รังสรรค์ ดวงสร้อยทอง (2530 : 52-53) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนทางการเรียนเรื่องลำดับขั้นการทำผลผลิตเครื่องปั้นดินเผาจากแบบพิมพ์หล่อ โดยใช้บทเรียนโปรแกรมแบบสรุปเป็นตอน ๆ กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้จากบทเรียนเทปโทรทัศน์แบบสรุปเป็นตอน ๆ กับกลุ่มควบคุมที่เรียนจากครูในชั้นปกติลำดับขั้นของการผลิตเครื่องปั้นดินเผา การตกแต่งผลผลิตเครื่องปั้นดินเผา การขูบเคลือบ และการเผาผลผลิตเครื่องปั้นดินเผา ขั้นตอนต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันที่ระดับการมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้านความคงทนทางการเรียน โดยบทเรียนจากเทปโทรทัศน์แบบสรุปเป็นตอน 1,2,3และ4 ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

อนันต์ สบฤกษ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทย ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์จากการประเมินผลของคะแนนจากแบบทดสอบหลังการเรียน นักศึกษาทำคะแนนต่ำสุดได้ร้อยละ 94 และนักศึกษาทำคะแนนสูงสุดร้อยละ 100 สรุปได้ว่า บทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

อนันต์นพ นิรมล (2531 : 32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ในภาคปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนจากเทปโทรทัศน์ สูงกว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ ส่วนผลการเรียนรู้ภาคความรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

พรนิวัฒน์ แป้นเพชร (2535 : 30) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จุดประสงค์ประเภทความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์โดยเสนอคำถามก่อนบทเรียนโทรทัศน์ เสนอคำถามระหว่างบทเรียนโทรทัศน์ และเสนอคำถามหลังบทเรียนโทรทัศน์ และเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จุดประสงค์ประเภทความเข้าใจของนักเรียนประเภทความเข้าใจของนักเรียนประถมศึกษาที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ที่เสนอคำถามก่อนบทเรียนโทรทัศน์ เสนอคำถามระหว่างบทเรียนโทรทัศน์และเสนอคำถามหลังบทเรียนโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ที่เสนอคำถามก่อนบทเรียนโทรทัศน์ เสนอคำถามระหว่างบทเรียนโทรทัศน์และเสนอคำถามหลังบทเรียนโทรทัศน์ มีผลการเรียนรู้จุดประสงค์ประเภทความรู้และประเภทความเข้าใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์ (2539 : 69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเองสำหรับฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุขในการเขียนบทวีดิทัศน์ ผลการทดลองพบว่า การเรียนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

<u>งานวิจัยในต่างประเทศ</u>

ฮิลล์ลาร์ด (Hillard. 1978) พบว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่สังคม เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ช่วยในการขยายตัวทางสังคมวัฒนธรรมและเป็นโรงเรียนที่ไม่มีขีดจำกัด เป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในโรงเรียนทั้งทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม โทรทัศน์ยังเป็นส่วนในการประชาสัมพันธ์ก่อให้เกิดการขยายตัวในการซื้อขาย

มิลเลอร์และเบรนแนน (Miller and Brennan. 1983) แห่งมหาวิทยาลัย Zhongshan เมือง Canton ได้ทำการศึกษาการใช้วีดิทัศน์ในการช่วยสอนภาษาแก่ชาวต่างชาติ พบว่าการใช้วีดิทัศน์นั้นง่ายและสะดวกเช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง แต่สิ่งที่ได้เปรียบคือนักเรียนที่ได้ฟังทั้งเสียงและเห็นภาพประกอบด้วยพร้อมกัน และยังให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดและภาษาท่าทาง

ไบรอัน ดี (Bryan D. 1993) ได้ผลิตชุดวีดิทัศน์การสอนสำหรับใช้พัฒนาและคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติงานของรัฐ โดยแยกออกเป็นงานด้านต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนหนังสือเล่มเล็กพร้อมมีดนตรีประกอบ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ศึกษาและมีผลต่อการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานได้เป็นอย่างดี

ลิงเคลเตอร์และลอส เฟรเซอร์ (Linklater and Ross Fraser. 1994) ได้ศึกษาผลการใช้เทปบันทึกเสียงกับรายการวีดิทัศน์พัฒนาทางดนตรีของนักเรียนที่เริ่มเรียนคลาลิเนต พบว่าในทางปฏิบัตินักเรียนที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์ได้รับผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าเรียนจากการเทียบเสียงดนตรีจากเทปบันทึกเสียง

<u>เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา</u>

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา

<u>หลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา</u>

บอร์ก และ กอลล์ (Borg and Gall. 1979 : 771 – 798) ; มอร์ริส (Morris. 1987) ; พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2531 : 21 – 24) ได้กล่าวถึงหลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาไว้ดังนี้

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Educational Research and Development หรือ R & D) เป็นการพัฒนาการศึกษาโดยพื้นฐานของการวิจัย (Research Based Education Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาการศึกษาโดยเน้นหลักเหตุผลและตรรกวิทยา เป้าหมายหลัก คือใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา (Education Product) อันหมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ หนังสือแบบเรียน ฟิล์ม สไลด์ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่วิธีการสอน การจัดโปรแกรมทางการศึกษา จุดเน้นหลักของการวิจัยและพัฒนาในยุคปัจจุบันมักจะถูกจัดให้อยู่ในระดับต้น ๆ ของโปรแกรมการพัฒนาต่าง ๆ เสมอ ซึ่ง

โปรแกรมต่าง ๆ เหล่านี้จัดได้ว่าเป็นระบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อน และจะต้องจัดเตรียมทำวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรเฉพาะด้านที่เหมาะสม

<u>การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา</u>

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เป็นกระบวนการของการพัฒนา การทดสอบภาคสนาม และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้จากการทดสอบ ถึงแม้ว่าการพัฒนาสื่อจะประกอบด้วยการวิจัยพื้นฐาน และการวิจัยประยุกต์ ซึ่งจะประสงค์พื้นฐานคือ การค้นพบใหม่ ๆ ในทางตรงข้าม เป้าหมายของการวิจัยและพัฒนาคือ การนำความรู้ที่ศึกษาได้ไปพัฒนาสื่อให้สามารถใช้ได้ในโรงเรียนหรือกล่าวได้ว่าการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นตัวเชื่อมระหว่างการวิจัยทางการศึกษาและแบบฝึกหัดทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้สื่อการศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย การวิจัย การค้นคว้าส่วนประกอบของสื่อเพื่อนำมาพัฒนา ซึ่งก็เป็นการวิจัยขั้นพื้นฐานในการศึกษาด้วยเช่นกัน การทดสอบภาคสนามเป็นสิ่งที่ใช้ในการศึกษาและตรวจสอบความถูกต้องในการศึกษา โดยจะใช้ขั้นตอนเหล่านี้ซ้ำแล้วซ้ำอีก ในทางตรงกันข้าม การวิจัยทางการศึกษามิได้รวมการวิจัยและพัฒนาเข้าไปด้วย เป็นแต่เพียงการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ หรือการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ เท่านั้น (Waiter. 1983 : 771 –793) ; ภิรมย์ ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ (2539 : 26)

<u>ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา</u>

<u>ขั้นที่ 1</u> กำหนดผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดว่า

- ตรงกับความต้องการหรือไม่
- ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่กำหนดหรือไม่
- บุคลากรที่มีอยู่มีทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่
- ผลิตภัณฑ์นั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรหรือไม่

<u>ขั้นที่ 2</u> รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลิตภัณฑ์การศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็น ผู้วิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการวิจัยขนาดเล็ก เพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีไม่สามารถตอบได้ ก่อนที่จะทำการพัฒนาต่อไป

<u>ขั้นที่ 3</u> วางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์

- ประมาณการค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อการศึกษาหาความเป็นไปได้
- พิจารณาผลสืบเนื่องผลิตภัณฑ์

<u>ขั้นที่ 4</u> พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลิตภัณฑ์

ขั้นนี้เป็นการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษาตามที่วางไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาอบรมหลักสูตรระยะสั้น ก็ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และเครื่องมือการประเมินผล

<u>ขั้นที่ 5</u> ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 1

ขั้นนี้เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ในโรงเรียน จำนวน 1 – 3 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จำนวน 6 – 12 คน ประเมินผลโครงการโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

<u>ขั้นที่ 6</u> ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 1

นำข้อมูลจากผลการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

<u>ขั้นที่ 7</u> ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 2

เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ในโรงเรียนจำนวน 5 –15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 – 100 คน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ Pre – test กับ Post – test นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์ อาจมีกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง ถ้าจำเป็น

<u>ขั้นที่ 8</u> ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 2

นำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จากขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

<u>ขั้นที่ 9</u> ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 3

เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลิตภัณฑ์โดยผู้ใช้ตามลำพังในโรงเรียนจำนวน 10–30 โรงเรียน จำนวน 40–200 คน ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

<u>ขั้นที่ 10</u> ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 3

นำข้อมูลและผลการทดลองจากขั้นที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

<u>ขั้นที่ 11</u> เผยแพร่

เป็นการนำเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพ หรือส่งไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ และติดต่อหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่าย

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา</u>

นภาพร สิงหทัต (2531) ได้พัฒนาชุดการสอนรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผลการวิจัยและพัฒนาทำให้ได้ชุดการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง หรือนำไปใช้ฝึกอบรมกลุ่มเล็กและภาคสนามได้ มีกระบวนการสร้างตามหลักโมดูล โดยมีการประเมินผลผู้เรียนก่อนและหลังการอบรม มีการทดสอบผลสมัฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็นรายบุคคล มีประสิทธิภาพสูงถึง 90.67/92.30 แต่เมื่อนำชุดการสอนไปใช้ในการฝึกอบรมกลุ่มย่อยและภาคสนามตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา ปรากฏว่าได้ประสิทธิภาพของชุดการสอน 82.88/89.53 และ 80.05/87.98 ตามลำดับ

รัชนีเพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2533) ได้ทำการสร้างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาการท่องเที่ยว สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ผลการวิจัยปรากฏว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 96.31/82.80 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 นอกจากนี้ผลจากการทดสอบก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นช่วยให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้

อนันต์ สบฤกษ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทย ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 โดยตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ไว้ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์จากการประเมินผลของคะแนนจากแบบทดสอบหลังการเรียน นักศึกษาทำคะแนนต่ำสุดได้ร้อยละ 94 และนักศึกษาทำคะแนนสูงสุดได้ร้อยละ 100 สรุปได้ว่าบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

สิริเสก ชื่นมนัส (2540) ได้พัฒนารูปแบบรายการวีดิทัศน์ลดอุบัติภัยในการปฏิบัติงานเพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรมพนักงานแก้ไฟฟ้าขัดข้อง การไฟฟ้านครหลวงผลของพนักงานที่ได้รับการอบรมเห็นว่าได้รับการเรียนรู้และเป็นประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อต้องลงมือปฏิบัติจริง

<u>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานและมั่นคงจนเป็นภาพที่เด่นชัดในปัจจุบันโดย มีแนวคิดจากปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เป็นปรัชญาที่มีข้อสันนิษฐานว่า ความรู้ไม่สามารถแยกจากความอยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่ออธิบาย

แนวคิด Constructivism เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง โดยผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Uneguilirium) ซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2541 : 1)

<u>แนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u> (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2540 : 19)

ดร.สงบ ลักษณะ กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นไว้ว่า ควรเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนับถือในการเป็นเอกัตตบุคคล ได้เรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ ต้องการหรือมีประโยชน์ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ ได้รับการเอาใจใส่ ประเมิน และช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและสำเร็จตามอัตภาพ

ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ กล่าวว่า การเรียนการสอนที่พึงประสงค์ หมายถึง กระบวนการการพัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

ดร. โกวิท ประวาลพฤกษ์ อธิบายไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร หมายถึง กระบวนการใด ๆ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ เช่น กระบวนการกลุ่มทักษะ กระบวนการ 9 ขั้น กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างเจตคติ ฯลฯ

ดร. อัจฉรา วงศ์โสธร กล่าวว่า การเรียนที่มีศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้โดยการเตรียมการด้านเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คอยสอดคล้อง สำรวจในขณะผู้เรียนฝึก และให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองและเกิดพัฒนาการขึ้น

ดร. ทิศนา แขมณี ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนในกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (CONSTRUCT) ความรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจสร้างความหมายของสาระข้อความรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

2. ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (INTERACTION) ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม (PARTICIPATION) ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ "กระบวนการ" (PROCESS) ควบคู่ไปกับ "ผลงาน" (PRODUCT)

5. ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (APPLICATION)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนได้คิดค้นสร้างและสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้โดยมีมาตรฐานและสิ่งแวดล้อมที่ดีคอยสนับสนุน (Carlson,Helen L. 1998)

วิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีสอนที่ครูมีบทบาทน้อยลง แต่จะเพิ่มบทบาทให้นักเรียนมากขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งจุดมุ่งหมาย มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ครูจะเป็นผู้คอยควบคุมดูแลและยอมรับการแสดงออกของนักเรียน นักเรียนจะเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ จากการทำงานร่วมกันได้มีโอกาสอภิปรายแสดงความคิดเห็น และประเมินความก้าวหน้าของตนเอง

การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้การสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนอกเหนือจากการได้รับเนื้อหาสาระจากการเรียนเพียงอย่างเดียว ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ได้มีโอกาสฝึกฝนการทำงานร่วมกัน รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้ฝึกทักษะทางสังคมและอารมณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

<u>หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน</u>

เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลักดังนี้

1. การเรียนเป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กันมิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจจึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้น มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญ หากผู้เรียนมีความเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนคือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

<u>บทบาทของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

เมื่อแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไป บทบาทของผู้เรียนสำคัญเด่นชัดมากขึ้น บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจะต้องปรับเปลี่ยนจากเดิมจากบทบาทที่มีความสำคัญยิ่งในฐานะผู้บอกเล่าข้อความรู้ทั้งมวลแก่ผู้เรียนมาเป็นบทบาทในการสนับสนุน

เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ดีที่สุด ได้ผลที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล Brendes and Ginnis : 1988 ได้มีการเปรียบเทียบบทบาทของครูรุ่นใหม่กับครูรุ่นเก่าไว้ดังนี้

ครูรุ่นใหม่ (Progressive)	ครูรุ่นเก่า (Traditional)
1. สอนผู้เรียนโดยวิธีบูรณาการเนื้อหา	1. สอนแยกตามเนื้อหา
2. แสดงบทบาทในฐานะผู้แนะนำ (guide) ประสบการณ์ทางการศึกษา	2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชา (Knowledge)
3. กระตือรือร้นในบทบาท ความรู้สึกของผู้เรียน	3. ละเลย เฉยเมยต่อบทบาทของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนของหลักสูตร	4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะออกความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการค้นพบด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นกิจกรรมหลัก	5. ใช้เทคนิคการเรียนโดยการท่องจำเป็นหลัก
6. มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ มีการใช้แรงจูงใจภายใน	6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอกเช่น ระดับผลการเรียน แรงจูงใจภายนอก
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการจนเกินไป	7. เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบเล็กน้อย	8. มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ
9. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ	9. มุ่งเน้นการแข่งขัน
10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน	10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน	11. เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน	12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ ละเลยความรู้สึกหรือทักษะทางด้านจิตพิสัย
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ	13. ประเมินกระบวนการเล็กน้อย

การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการเรียนรู้ คือการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะทำให้มีความหมายต่อผู้เรียน ลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าการสอนที่ครูแสดงให้ดูนั่นก็คือ เน้นการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

<u>บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

1. บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (resource person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ดังนั้น ครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไปครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสืออุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ไว้สำหรับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยบทบาทในส่วนนี้ครูจะทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) ที่กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้เขาได้ทำกิจกรรมตามความต้องการความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนแล้วครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือ การเตรียมวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2. บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย

2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor) คอยให้

คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่ผู้เรียนต้องการเพื่อให้การเรียนรู้นั้นมีประสบการณ์การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3 การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม (Active Participant) โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มผู้เรียนพร้อมทั้งให้ความคิด และความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม

2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ก่อนให้ผู้เรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็นด้วยท่วงทีนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตรโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3. บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นวัดจากสภาพจริง (Authentic measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้นอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

<u>รูปแบบหรือระดับของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning หรือ Learner Independence) โดยมีหลักการสำคัญคือ ผู้เรียนจะเป็นผู้ให้ข้อมูล หรือเตรียมเนื้อหาเพื่อทำกิจกรรมในชั้นเรียนโดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ และความชำนาญของผู้เรียนแต่ละคนเป็นพื้นฐาน Cambell และ Kryszewska ได้เสนอรูปแบบหรือระดับของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ 3 ระดับ คือ

1. Student – Centred Class รูปแบบนี้ครูยังจะมีบทบาทอยู่ โดยเป็นผู้เตรียมเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ และสื่อทั้งหมด นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนโดยมีครูคอยดูแลกำกับ กิจกรรมในลักษณะนี้ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่ม หรือจับคู่

2. Learner – based Teaching รูปแบบนี้ครูจะลดบทบาทลงโดยทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าเนื้อหาข้อมูลของเรื่องที่จะเรียนหรือจัดทำสื่อการเรียนขึ้โดยใช้ความรู้ประสบการณ์ หรือความชำนาญพิเศษของผู้เรียน

3. Learner Independence หรือ Self-directed Learning เป็นแบบที่ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาจากสื่อที่จัดไว้ในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนด้วยตนเอง แล้วเลือกทำงานหรือฝึกปฏิบัติตามต้องการ ตามความสนใจและศักยภาพของตน โดยอาจศึกษาตามลำพังหรือจับคู่กับเพื่อนก็ได้

<u>ขั้นตอนและกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

1. ขั้นนำ ครูเป็นผู้สร้าง/กระตุ้น/เร้าความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2. ขั้นกิจกรรม/สอน ครูจัดกิจกรรมและสอนตามหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 5 ประการคือ

1.1 ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง

1.2 ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้

1.3 ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

1.4 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ควบคู่กับผลงานและข้อสรุปความรู้

1.5 ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ อภิปรายผลงานและข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม

2.2 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ อภิปรายกระบวนการเรียนรู้

4. ขั้นสรุปและประเมินผล นักเรียนและครูสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

<u>ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

<u>ตัวบ่งชี้การสอนของครู</u>

ตัวบ่งชี้เรียงตามขั้นเตรียมการสอน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ดังนี้

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ

2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาอย่างทั่วถึง

4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์

5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง

6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน

7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้

8. ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง

9. ครูฝึกฝนกริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย

10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

<u>ตัวบ่งชี้ของนักเรียน</u>

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัด และวิธีการของตนเอง

3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

4. นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์จินตนาการตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน

6. นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนอย่างมีความสุข

8. นักเรียนฝึกตนเองอย่างมีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน

9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

<u>ข้อดีของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

ในการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ หากครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องยึดหลักการที่ถูกต้อง การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล เนื่องจาก

1. ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตน เพราะผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีความคิด ความเห็น ประสบการณ์ และความชำนาญด้านต่าง ๆ ติดตัวมาด้วยทุกคน อาจจะมากน้อยต่างกัน การที่ผู้เรียนมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันจะเป็นสิ่งสำคัญต่อพวกเขามาก

2. ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ที่เรียนมาก่อนแล้ว เพราะการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น กิจกรรมที่จัดในลักษณะปลายเปิดจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเติมรายละเอียดลงไปดังนั้นกรอบแนวคิดอันเดียวกันอาจจะมีรายละเอียดแตกต่างหลากหลายวิธี เมื่อผู้คิดอยู่ต่างกลุ่มกัน ทำให้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นได้อีก

3. ผู้เรียนมีความสนใจบทเรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมที่ครูมอบหมายและสนใจอยากจะรู้ว่าตนจะต้องทำอะไรบ้างเพราะไม่รู้ตัวล่วงหน้ามาก่อน

4. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางด้านเนื้อหาวิชา หรือประสบการณ์ต่างกัน ดังนั้นในขณะร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องฟังว่าเพื่อนพูดว่าอะไร ผู้เรียนสามารถช่วยสอนหรือและเปลี่ยนความรู้กันได้ ในการทำงานร่วมกันผู้เรียนสามารถดึงเอาความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่มารวมกันได้

5. ผู้เรียนมีความสามัคคีกันในกลุ่ม เพราะในการทำงานร่วมกลุ่มกันนี้ผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำ ไม่ใช่แข่งขันกัน

<u>การฝึกอบรมเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</u>

ไพเราะ มีบางยาง (2541 : 1) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะ คำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนของครูที่ดีมีคุณภาพที่ควรจัดให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะทำให้มีความหมายต่อผู้เรียน มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าการสอนที่ครูแสดงให้ดู ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันควรปรับเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ รู้จักคิด รู้จักวิธีเรียนและวิธีทำงาน ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้คอยแนะนำช่วยเหลือให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ประพนธ์ เจียรกูล (2534 : 51) ได้สรุปเหตุผลใหญ่ 4 ประการ ที่ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ต้องจัดการฝึกอบรมครูประจำการ คือ

1. เพื่อเตรียมครูที่บรรจุใหม่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามระบบและระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานนั้น ๆ

2. เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานของครูให้ถึงขั้นมาตรฐานที่ต้องการ เช่น พบว่าครูมีปัญหาในการปฏิบัติงานมากเป็นพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จัดการฝึกอบรมเรื่องนั้น ๆ เพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

3. เพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติงานของครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อมีการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ก็จำเป็นต้องมีการอบรมครู เพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนไปตามแนวทางของหลักสูตรใหม่

4. เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสอน เช่นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการสอนใหม่ ๆ หรือการใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ เป็นต้น

ในปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจัดเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจและนำไปใช้ในการเรียนการสอนจริงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชาติมีการจัดการฝึกอบรมเรื่องนี้โดยวิธีการจัดการหรือเทคนิคการฝึกอบรมของแต่ละหน่วยงานจะแตกต่างกันไปตามสภาพที่เอื้ออำนวยอันได้แก่ ระยะเวลา สถานที่ จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม งบประมาณ รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่จัดการฝึกอบรม โดยทั่วไปการจัดการฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมักจะจัดในลักษณะของการบรรยายโดยวิทยากร การสาธิตเฉพาะบางส่วนของเนื้อหาและมีการสรุปเนื้อหาสั้น ๆ การใช้อุปกรณ์ช่วยในการฝึกอบรม ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะพร้อมแผ่นใสสำหรับนำเสนอเนื้อหาในการฝึกอบรม เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลางนี้ เป็นที่สนใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เมื่อมีการจัดการฝึกอบรมเรื่องนี้ทำให้ปริมาณผู้เข้าฝึกอบรมในแต่ละครั้งมีจำนวนมากส่งผลให้ความสนใจในขณะฝึกอบรมลดน้อยลงอันเนื่องมาจาก ผู้บรรยายไม่สามารถบรรยายและใช้สื่อเพื่อกระตุ้นความสนใจ และความเข้าใจของผู้เข้าฝึกอบรมได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ในการเลือกสื่อสำหรับการฝึกอบรม ทองฟู ชินะโชติ (2531 : 114 – 115) ได้แนะนำการเลือกสื่อที่มีประสิทธิภาพ คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการฝึกอบรม เช่น พฤติกรรมสื่อสารสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. วิเคราะห์กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม เป็นกลุ่มเดียว อายุ เพศ ทัศนคติและความเชื่อความเข้าใจ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์และความรู้ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

3. เนื้อเรื่อง จะเป็นตัวกำหนดสื่อที่เหมาะสม

4. การเลือกชนิดของสื่อ ต้องพิจารณาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่และความถนัดของวิทยากร เช่น มีเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ก็ใช้แผ่นใส หรือมีเครื่องฉายวีดิโอเทปก็เลือกผลิตวีดิโอเทป

5. สื่อที่ใช้ต้องทันสมัย และสามารถอธิบายโดยตรงกับสาระสำคัญของความหมายและความต้องการ

6. การเตรียมอุปกรณ์ในการผลิตสื่อในการสอนแบบต่าง ๆ

7. ใช้สื่อที่เข้าใจง่าย ผลิตง่าย และให้เหมาะสมกับคุณวุฒิของผู้เข้ารับการเรียนรู้

8. ระยะเวลาไม่ควรใช้สื่อนานเกินไป จะเกิดความไม่สนใจ

ผลจากการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าวีดิทัศน์มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการฝึกอบรมครูมาก ด้วยคุณสมบัติและด้วยเทคนิคพิเศษที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมและสามารถชมได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านเวลา มีความสะดวก สามารถแพร่ภาพไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ และไม่จำกัดจำนวนผู้ชมพร้อมทั้งสามารถย้อนดูบทเรียนเพื่อทบทวนได้ ดังนั้นวีดิทัศน์จึงมีคุณค่าที่ควรแก่การนำไปใช้ในการศึกษาและการฝึกอบรมเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์ฝึกอบรมเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำหรับฝึกอบรมบุคลากรผู้สอน มีการดำเนินการค้นคว้าตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษค้นคว้า
4. การดำเนินการศึกษาค้นคว้า
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2543 จำนวน 115 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ใช้หน่วยการทดลองเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 50 คน แบ่งออกเป็น

การทดลองครั้งที่ 1 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน

การทดลองครั้งที่ 2 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน

การทดลองครั้งที่ 3 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

1. รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรม เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความยาว 35 นาที

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของรายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินรายการวีดิทัศน์ของผู้เชี่ยวชาญ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 รายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม

การผลิตรายการวีดิทัศน์ฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาเนื้อหา และรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.1.2 วิเคราะห์ผู้เรียนในเรื่องประสบการณ์และพื้นความรู้เดิมในเรื่องรูปแบบการสอนต่าง ๆ และรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายและการออกแบบบทวีดิทัศน์ให้เหมาะสม

3.1.3 กำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาของรายการวีดิทัศน์

3.1.4 วิเคราะห์เนื้อหาแยกออกเป็นหน่วยย่อย พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสม เขียนเป็นบทวีดิทัศน์โดยใช้รูปแบบของรายการวีดิทัศน์ผสมระหว่างรายการแบบสารคดีกับแบบสาธิตเพื่อนำเสนอเทคนิคการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขกรณีที่มีข้อบกพร่อง

3.1.5 ถ่ายทำรายการวีดิทัศน์ แล้วตัดต่อลำดับภาพ และบันทึกเสียง ตามกระบวนการผลิตวีดิทัศน์ มีความยาว 35 นาที

3.1.6 นำรายการวีดิทัศน์ที่ผลิตไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการวีดิทัศน์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขกรณีที่มีข้อบกพร่อง

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของรายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างข้อสอบและเขียนแบบทดสอบ

3.2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

3.2.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

3.2.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาแล้ว จำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยนำแบบทดสอบที่ผ่านการทดลองมาตรวจให้คะแนน ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

3.2.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคของจุง–เตฟาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2538 : 186)

3.2.6 คัดเลือกแบบทดสอบได้ค่าความยากง่าย ระหว่าง .27 - .79 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .21 – .67 จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดลองจริง

3.2.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่คัดเลือก โดยการคำนวณจากสูตร KR-21 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2543 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่น .61

3.3 แบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์

3.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์ แล้วสร้างแบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์ 2 ด้าน ดังนี้

- แบบประเมินด้านเนื้อหา
- แบบประเมินด้านสื่อ

แบบประเมินทั้ง 2 ด้าน เป็นแบบประเมินความคิดเห็นที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก (4) ดี (3) พอใช้ (2) ต้องปรับปรุง (1) ใช้ไม่ได้ (0) ส่วนท้ายของแบบประเมินเป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นแบบปลายเปิด

3.3.2 นำแบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้น ไปให้คณะกรรมการตรวจสอบและขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3.3 นำรายการวีดิทัศน์การสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ประเมิน โดยในส่วนของเนื้อหาใช้แบบประเมินด้านเนื้อหา ในส่วนของการสร้างรายการวีดิทัศน์ใช้แบบประเมินด้านสื่อ

3.3.4 นำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์

การแปลความหมายผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เกณฑ์ดังนี้

3.50 – 4.00	หมายถึง คุณภาพระดับดีมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง คุณภาพระดับดี
1.50 – 2.49	หมายถึง คุณภาพระดับพอใช้
0.50 – 1.49	หมายถึง คุณภาพระดับต้องปรับปรุง
0.00 - 0.49	หมายถึง คุณภาพระดับใช้ไม่ได้

ผู้ศึกษาค้นคว้ากำหนดเกณฑ์ของคุณภาพอย่างต่ำคือ 2.50

4. การดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

4.1 จากจำนวนครูผู้สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนศิริวิทยา 115 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มทดลอง

4.2 จัดเตรียมห้องสำหรับการชมวีดิทัศน์ เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดเครื่องรับโทรทัศน์ที่มีขนาดเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชม ต่อเชื่อมกับเครื่องเล่นเทปวีดิทัศน์ และจัดที่นั่งของผู้ชมให้มองเห็นภาพได้ชัดเจน

4.3 ดำเนินการทดลอง

4.3.1 การทดลองครั้งที่ 1 นำรายการวีดิทัศน์ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน โดยให้ชมรายการวีดิทัศน์และทำการสังเกตและสัมภาษณ์เพื่อหาข้อบกพร่องของรายการวีดิทัศน์แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

4.3.2 การทดลองครั้งที่ 2 นำรายการวีดิทัศน์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน โดยให้ทำแบบทดสอบก่อน แล้วจึงชมรายการวีดิทัศน์ หลังจากนั้นจึงทำแบบทดสอบ ทำการสังเกตสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อบกพร่องของรายการ และนำไปปรับปรุงแก้ไขและหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์

4.3.3 การทดลองครั้งที่ 3 นำรายการวีดิทัศน์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตัวอย่าง 6 กลุ่ม จำนวน 30 คน โดยให้ทำแบบทดสอบก่อน แล้วจึงชมรายการวีดิทัศน์ หลังจากนั้นจึงทำแบบทดสอบ และนำผลของคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังชมรายการวีดิทัศน์ไปหาค่าประสิทธิภาพ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. สถิติพื้นฐาน

5.1.1 หาค่าร้อยละ

5.1.2 หาค่าเฉลี่ย

5.2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบทดสอบ

5.2.1 หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ของจุง-เตฟาน

5.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรKR-21 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน

5.3. หาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้น ตามเกณฑ์ของ Maguigans

5.4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน

บทที่ 4
ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้าการพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เสนอตามลำดับ ดังนี้

1. รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของ รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ผลการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่บันทึกลงบนเทปบันทึกภาพระบบ PAL แบบ VHS ที่เสนอภาพและเสียงประกอบ โดยมีการนำเสนอรายการเป็นแบบผสมระหว่างสารคดีและการสาธิต มีความยาว 35 นาที ในส่วนของเนื้อหามีรายละเอียดเกี่ยวกับ

1.1 หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน

1.2 รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย

1.2.1 รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนโดยครูเป็นผู้คอยดูแล

1.2.2 รูปแบบที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กระตุ้น

1.2.3 รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน

1.3 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.2 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

ผลจากการประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการ	ค่าเฉลี่ย	คุณภาพ
1. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ	3.33	ดี
2. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	3.00	ดี
3. ความครอบคลุมของเนื้อหาที่นำเสนอ	3.33	ดี
4. ความเหมาะสมของลำดับการนำเสนอเนื้อหา	3.33	ดี
5. การใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย	3.33	ดี
รวม	3.26	ดี

จากตาราง 1 แสดงว่าคุณภาพรายการวีดิทัศน์ด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาตามรายการพบว่าทุกรายการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเสนอภาพบางภาพที่ไม่สอดคล้องกับคำบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

ผลจากการประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	คุณภาพ
1. ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา	3.33	ดี
2. ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ	3	ดี
3. ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง	2.33	พอใช้
4. คุณภาพของภาพ	3.33	ดี
5. ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย	3.00	ดี
6. ความเหมาะสมของเทคนิคกล้อง	2.67	ดี
7. ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	3.33	ดี
8. ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย	3.00	ดี
9. ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ	3.00	ดี
10. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอรายการวีดิทัศน์ทั้งเรื่อง	2.67	ดี
รวม	2.97	ดี

จากตาราง 2 แสดงว่าคุณภาพรายการวีดิทัศน์ด้านสื่อ โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อพิจารณาตามรายการพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีเพียงความเหมาะสมของการดำเนินเรื่องอยู่ในระดับพอใช้

ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเสนอแนะเกี่ยวกับ ควรมีการแทรกบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติของห้องเรียน เช่นเสียงนักเรียนพูดปรึกษากันในการปฏิบัติงานกลุ่มเพื่อให้ผู้ดูเกิดความสนใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.3.1 การทดลองครั้งที่ 1 เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน โดยให้ชมรายการวีดิทัศน์ ผลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ได้พบข้อบกพร่องที่ควรมีการแก้ไขเรื่องเสียงแทรกในช่วงของการสาธิตการสอน

2.3.2 การทดลองครั้งที่ 2 เป็นการนำรายการวีดิทัศน์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วมาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน โดยให้ทำแบบทดสอบก่อนแล้วจึงชมรายการวีดิทัศน์ หลังจากนั้นจึงทำแบบทดสอบ ผลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ได้พบข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขในเรื่องของระยะเวลาการนำเสนอตัวอักษรบนจอภาพที่ไม่เหมาะสม แล้วนำข้อมูลที่ได้ มาหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 แนวโน้มของประสิทธิภาพรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ค่าสถิติ	ก่อนเรียน	หลังเรียน
จำนวนข้อ	30	30
จำนวนคน	15	15
ค่าเฉลี่ย	13	24
ผลต่างของค่าเฉลี่ย	11	
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	3.67	
อัตราส่วน t - test	10.53	
ประสิทธิภาพ	1.01	

จากตาราง 3 แสดงว่ารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เมื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพรายการเทปวีดิทัศน์ พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของ Meguigans และเมื่อนำข้อมูลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบ พบว่า ผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3.3 การทดลองครั้งที่ 3 เป็นการนำรายการวีดิทัศน์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม จำนวน 30 คน โดยให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียนแล้วจึงชมรายการวีดิทัศน์ หลังจากนั้นจึงทำแบบทดสอบ ผลการหาประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ค่าสถิติ	ก่อนเรียน	หลังเรียน
จำนวนข้อ	30	30
จำนวนคน	30	30
ค่าเฉลี่ย	15	26
ผลต่างของค่าเฉลี่ย	11	
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	2	
อัตราส่วน t - test	30.56	
ประสิทธิภาพ	1.10	

จากตาราง 4 แสดงว่ารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เมื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของรายการเทปวีดิทัศน์ พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของ Meguigans และเมื่อนำข้อมูลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเปรียบเทียบ พบว่า ผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์สำหรับฝึกอบรมเรื่องรูปแบบการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2543 จำนวน 115 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ใช้หน่วยการทดลองเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 50 คน แบ่งออกเป็น

การทดลองครั้งที่ 1 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน

การทดลองครั้งที่ 2 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน

การทดลองครั้งที่ 3 จำนวนครูผู้สอนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม จำนวน 30 คน

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาจากโครงการปฏิรูประบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อปรับกระบวนทัศน์ของบุคลากรทางการศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับลักษณะของผู้เรียน โดยจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีรายละเอียดเกี่ยวกับ

1. หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน
2. รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย
   - 2.1 รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนโดยครูเป็นผู้คอยดูแล
   - 2.2 รูปแบบที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กระตุ้น
   - 2.3 รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน
3. บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การดำเนินการทดลอง

1. การทดลองครั้งที่ 1 นำรายการวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นกับกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม จำนวน 5 คน เพื่อรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ของรายการวีดิทัศน์

2. การทดลองครั้งที่ 2 นำรายการวีดิทัศน์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน เพื่อดูแนวโน้มของประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

3. การทดลองครั้งที่ 3 นำรายการวีดิทัศน์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 5 คน รวม 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มดังนี้

3.1 ชี้แจงจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับรายการวีดิทัศน์ฝึกอบรม แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการ จุดประสงค์และการประเมินผล

3.2 นำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 30 ข้อ ให้กลุ่มตัวอย่างทำ

3.3 นำรายการวีดิทัศน์เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้กลุ่มตัวอย่างชม เมื่อจบจากรายการวีดิทัศน์ ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 30 ข้อ

3.4 นำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างไปหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ความยาว 35 นาที

2. ประสิทธิภาพของ รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.1 คุณภาพรายการวีดิทัศน์ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี

2.2 คุณภาพรายการวีดิทัศน์ด้านสื่ออยู่ในระดับดี

2.3 ประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของ Meguigans

อภิปรายผล

จากการพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของ Meguigans สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนารายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านเนื้อหา ด้านการผลิตสื่ออย่างเป็นระบบและมีการตรวจสอบทุกขั้นตอน มีการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้งก่อนเพื่อนำผลที่ได้มา

ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ทำให้รายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของ Meguigans

จากการทดลองใช้วีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา พบว่า ครูที่ได้ชมรายการวีดิทัศน์เกิดความเข้าใจในรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพิ่มมากขึ้น ข้อสังเกตจากการทดลองพบว่าเมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วครูสามารถอภิปรายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ดีขึ้นและจากการติดตามผลผู้วิจัยพบว่าครูสามารถนำไปปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ทั้งภาพที่มีการเคลื่อนไหวและเสียง (ไพโรจน์ วรกระมล. 2539 : 2) และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังจำสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนได้อย่างแม่นยำ และเกิดแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน (วิจิตร ภักดีรัตน์. 2523 : 74)

ข้อเสนอแนะ

1. สื่อวีดิทัศน์ที่ทดลอง ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนจริง ดังนั้นหากผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการชมสื่อวีดิทัศน์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันกับนักเรียน ก็จะทำให้ประโยชน์จากการชมวีดิทัศน์มีมากขึ้นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2. การฝึกอบรมด้านวิชาการสำหรับการจัดการเรียนการสอน ควรสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมในเรื่องนั้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเข้าใจ

3. โรงเรียนควรจัดให้มีมุมการศึกษาสำหรับครูที่มีความสนใจสื่อประเภทรายการวีดิทัศน์เพื่อสามารถนำไปศึกษาด้วยตนเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการติดตามผลด้านปฏิบัติของครู สำหรับการนำผลการฝึกอบรมไปใช้ในการเรียนการสอนตามสภาพจริง

2. ควรมีการพัฒนาสื่อวิดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูในเรื่องอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

3. ควรศึกษาผลกระทบจากการชมรายการวีดิทัศน์ เกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทัศนคติต่อการชมรายการเทปวีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บรรณานุกรม

กุลยา ตันติผลาชีวะ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ, 2542.

คณะนิสิตปริญญาโทเทคโนโลยีทางการศึกษา. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องเทปวิดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

เครือวัลย์ ลิ้มอภิชาต. หลักและเทคนิคการฝึกอบรมและพัฒนา. กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

จุรี ก้อนนิล. ผลการใช้วีดิทัศน์แบบโปรแกรมเรื่องการประกันชีวิต สำหรับฝึกอบรมพนักงานสอบบัตรตัวแทน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. บทคัดย่อ.

จีระชัย ปัญญาฤทธิ์. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและความคงทนของการเรียนรู้ระหว่างการเรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอนกับเทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ฉลองชัย สุรวัฒน์บูรณ์. การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.

ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2524.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2526.

ทองฟู ชินะโชติ. การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.

นภาพร สิงหทัต. การพัฒนาชุดการสอนรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ประพนธ์ เจียรกูล. "ผลการวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการอบรมครูเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน," วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช. พฤษภาคม – สิงหาคม, 2534.

ประหยัด จิระวรพงศ์. เทคนิคการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์, 2528.

ประเวศ วะสี. ปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2538.

เปรื่อง กุมุท. คู่มือการเขียนบทโปรแกรมเชิงเส้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

พงษ์พันธ์ อันตะริกานนท์. การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเองสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุขในการเขียนบทวีดิทัศน์เบื้องต้น. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

พรรณราย ทรัพยประภา. จิตวิทยาสำหรับนักการบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชั่นอาร์ต, 2529.

พรนิวัฒน์ แป้นเพชร. ผลของตำแหน่งของการเสนอคำถามกับประเภทของจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนโทรทัศน์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. "การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา," รวมบทความเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา (เล่ม 2). 11(4) : 21 – 25 ; เมษายน – พฤษภาคม 2531.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. "แนวคิดและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง," สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. กรุงเทพฯ, 2541.

ไพเราะ มีบางยาง. เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. สมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์, 2541.

ไพโรจน์ วรกระมล. การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอน เรื่อง การผนึกภาพและการใช้ภาพทางการศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

ภิรมย์ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ. การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการสำหรับครูประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

รังสรรค์ ดวงสร้อยทอง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียนวิชาช่างเรื่องลำดับขั้นการทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจากแบบแม่พิมพ์หล่อโดยใช้บทเรียนเทปโทรทัศน์แบบสรุปเป็นขั้นตอนกับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2530. อัดสำเนา.

รัชนีเพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ธนพรการพิมพ์, 2540.

วสันต์ อติศัพท์. การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.

วิจิตร ภักดีรัตน์. วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

วิชัย วงศ์สุวรรณ. การนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมครูสังคมศึกษา ของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษา จังหวัดศรีษะเกษ. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534. อัดสำเนา.

วิภา อุตมฉันท์. การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

วิโรจน์ มังคละมณี. ยุทธศาสตร์การบริหารการใช้หลักสูตรในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2540.

สนั่น ปัทมะทิน. "ข้อดีข้อเสียของวีดิโอ," คาเมรา. 2527.

สมชาย คำเรียง. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากบทเรียนโปรแกรมแบบใช้เกณฑ์การเรียนรู้และไม่ใช้เกณฑ์การเรียนรู้. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. บทคัดย่อ.

สมนึก นนธิจันทร์และยรรยง ผิวอ่อน. การเรียนการสอนและการประเมินผลจากสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานดีเด่น. สุรินทร์ : โรงพิมพ์รุ่งธรเกียรติออฟเซ็ต, 2540.

สายใจ วิมูลชาติ. การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องเทคนิควิธีการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาสำหรับพนักงานระดับหัวหน้างานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. บทคัดย่อ.

สิริเสก ชื่นมนัส. การพัฒนารูปแบบรายการวีดิทัศน์เพื่อลดอุบัติภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานแก้ไฟฟ้าขัดข้องของการไฟฟ้านครหลวง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. บทคัดย่อ.

สุดสวาท เกศบุรมย์. ความคิดเห็นและความต้องการรายการวีดิโอเทปเพื่อการศึกษาด้านอาชีพสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

สุประณีต ยศกลาง. การสร้างและทดลองใช้เทปโทรทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำ เรื่อง ยาเสพติดสำหรับฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

สุรชัย สิกขาบัณฑิต. การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ, 2528.

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2528.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539.

อนันต์ สบฤกษ์. การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทยต เมหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

อนันต์นพ นิรมล. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

อรทัย ศรีสันติสุข. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ 1-7. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540.

อุดม มุ่งเกษมและนงลักษณ์ หอตระกูล. "สื่อเทปโทรทัศน์ในงานฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล," สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ครบรอบ 5 ปี. กรุงเทพฯ : เรืองแสงการพิมพ์, 2528.

Brandes, Donna and Ginnis, Paul. A Guide to Student – Centred Learning. London : Blackwell Ltd.. 1988.

Bryan D. Planning education for the public : Creating an Instructional video tape package. The University of Manitoba (Canada), 1993.

Carlson, Helen L.; Holm, Carol. Children's center for Global Understanding. NISC Disk report, 1998.

_____. The student – Centred School : Ideas for Practical Visionaries. Herts : Simon and Schuster Education, 1992.

Hilliard, Robert L. Television Broadcasting : An Introduction. New York : Hasting House, Publisher, Inc.,1978.

Linklater and Ross Fraser. A comprehensive Investigation of the effects of audio and clarinet students. The University of Michigan, 1994

Miller, A. and M.Brennan. "Using and English Language Teaching Videotape in the classroom," English Teaching forum. 1983.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. อาจารย์มาลี อาสาเสนีย์

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ 7 หัวหน้าฝ่ายนิเทศการศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

2. อาจารย์วัชรินทร์ นุชนาคา

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ 7

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

3. อาจารย์จรีธร แหวนทอง

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ 8

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ด้านสื่อ

ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวีดิทัศน์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ เจียมทะวงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกศินี โชติกเสถียร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พินิต วัณโณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

ตารางวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	(p)	(r)
1	.66	.34
2	.72	.22
3	.65	.54
4	.72	.22
5	.68	.49
6	.72	.22
7	.78	.51
8	.69	.29
9	.66	.21
10	.78	.51
11	.79	.28
12	.57	.26
13	.27	.38
14	.57	.38
15	.72	.22
16	.79	.27
17	.63	.27
18	.79	.27
19	.78	.51
20	.57	.51
21	.66	.67
22	.68	.49
23	.71	.44
24	.72	.59
25	.71	.44
26	.79	.27
27	.63	.27
28	.72	.59
29	.50	.38
30	.79	.27

ภาคผนวก ค

บทวิดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา
เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บทวีดิทัศน์ เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
1	Fade in ภาพ Captain : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอ รายการ วีดิทัศน์ฝึกอบรมครูประถมศึกษา	CU. 4 วินาที	Fade in Music
2	Caption : รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	CU. 3 วินาที	Fadc out Music
3	นักเรียนกำลังเข้าแถวเคารพธงชาติและสวดมนต์	LS. 20 วินาที	ในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น จะประกอบด้วยแง่มุมหลาย ๆ ด้าน ที่มนุษย์ได้สร้างวิธีการหรือเทคนิคนานาประการเพื่อใช้พรรณนา และอธิบายแง่มุมต่าง ๆ
4	นักเรียนเข้าแถวในตอนเช้าและรับการอบรมจากครู	LS. 7 วินาที	เด็ก ๆ ที่เกิดมาในโลกที่ซับซ้อนหลายแง่มุมแบบนี้ จำต้องสั่งสมความรู้ที่เกี่ยวกับโลกใบนี้ขึ้นเรื่อย ๆ
5	นักเรียนกำลังอ่านหนังสือพร้อมกันในห้องเรียน	LS. 13 วินาที	เขาต้องมีทักษะที่จะเรียนรู้วิธีการและเทคนิคในการพรรณนา และอธิบายโลกที่เขาต้องมีเจตคติแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยให้เขาสามารถเรียนรู้โลกของเขาได้อย่างต่อเนื่อง
6	นักเรียนกำลังเรียนหนังสือในห้องเรียนโดยมีครูกำลังอธิบายเนื้อหาบทเรียนอยู่หน้าชั้นเรียน	LS. 13 วินาที	ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความเข้าใจของมนุษย์ที่เกี่ยวกับโลกใบนี้จะเปลี่ยนไปอยู่เสมอ องค์ความรู้ที่เราสอนเด็กไปนั้นในไม่ช้าก็อาจกลายเป็นสิ่งผิด ล้าสมัย หรือไม่สมบูรณ์ขึ้นมาได้
7	นักเรียนกำลังปฏิบัติงานกลุ่มในห้องเรียน	LS. 16 วินาที	ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสร้างทักษะแห่งการใคร่รู้ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีพ และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เด็ก ๆ สามารถพัฒนา เติบโตและได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
8	นักเรียนกำลังปฏิบัติงานภายในกลุ่มของตนเอง	CU. 10 วินาที	หนทางที่จะพัฒนาทักษะและทัศนคติในการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นคือ การพัฒนาโดยผ่านเทคนิคการสอนและกิจกรรมการเรียนที่ครูนำมาใช้
9	ครูกำลังสอนอยู่หน้าชั้นเรียนในขณะที่นักเรียนกำลังตั้งใจฟังและจดบันทึก	LS. 11 วินาที	ซึ่งต้องคำนึงถึงว่าจะทำให้เด็กเกิดทักษะอย่างไรบ้าง เช่น รูปแบบการสอนแบบบรรยาย เด็กจะเกิดทักษะในการฟัง การจดบันทึกและความจำ
10	ครูกำลังควบคุมดูแลนักเรียนภายในห้องเรียนที่นักเรียนกำลังแบ่งกลุ่มทดลองวิทยาศาสตร์	LS. 7 วินาที	วิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมทำให้เด็กเกิดทักษะการคิดแบบแสวงหาข้อมูล การตัดสินใจและการแก้ปัญหา
11	ครูกำลังสอนเนื้อหาอยู่หน้าชั้นเรียนโดยมีสื่อประกอบการสอนในการสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนให้กับนักเรียน	CU. 19 วินาที	ดังนั้น เมื่อครูจำกัดจำนวนของเทคนิคการสอนที่จะนำไปใช้ ก็เท่ากับว่าครูจำกัดขนาดของทักษะที่เด็กจะเรียนรู้ได้ไปด้วย รวมทั้งจำกัดความสามารถของนักเรียนที่จะเรียนรู้ต่อไปในอนาคต หลังจากที่เขาได้จบการศึกษาไปแล้ว
12	ครูกำลังเดินดูการปฏิบัติงานภายในกลุ่มของนักเรียน	LS. 14 วินาที	วิธีสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีสอนที่ครูมีบทบาทน้อยลง แต่จะเพิ่มบทบาทให้นักเรียนมากขึ้น ซึ่งจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งจุดมุ่งหมายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น
13	ครูฟังการอภิปรายผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มหน้าชั้นเรียน	LS. 13 วินาที	ครูจะเป็นผู้คอยควบคุมดูแลและยอมรับการแสดงออกของนักเรียน นักเรียนจะเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ จากการทำงานร่วมกันโดยมีโอกาสอภิปราย แสดงความคิดเห็นและประเมินความก้าวหน้าของตนเอง
14	ตัวแทนของกลุ่มนักเรียนออกมาอภิปรายงานกลุ่มของตนเองหน้าชั้นเรียน	CU. 17 วินาที	นั่นคือ เมื่อครูตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติของนักเรียนแล้ว ครูจึงต้องหาหนทางต่าง ๆ มาจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กมีบทบาทในการเรียนการสอนมากขึ้น

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
15	ครูกำลังสรุปบทเรียนหน้าชั้นเรียน	CU. 9 วินาที	ซึ่งครูจะต้องปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่จะช่วยให้สามารถสร้างโอกาสการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ โดยอาศัยทรัพยากร 4 กลุ่ม คือ
16	Caption "การใช้เวลา"	CU. 2 วินาที	1. การใช้เวลา
17	ครูกำลังสอนหน้าชั้นเรียนโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อเรียนรู้บทเรียนในส่วนต่าง ๆ ของเนื้อหาที่ครูจัดไว้ให้	LS. 18 วินาที	ครูจะต้องจัดเวลาโดยให้อยู่บนพื้นฐานความจำเป็นในการทำให้กิจกรรมหนึ่ง ๆ สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะต้องมีการยืดหยุ่นเวลา หรืออาจเป็นการบูรณาการเนื้อหาของบทเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีเวลาพอที่จะเข้าสัมผัสโลกแห่งการเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง
18	Caption "การใช้สถานที่"	CU. 4 วินาที	2. การใช้สถานที่
19	นักเรียนกำลังเรียนโดยใช้สนามและบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนเป็นห้องเรียนเพื่อศึกษางานที่ครูมอบหมาย	LS. 10 วินาที	ครูจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะห้องเรียนสี่เหลี่ยมเดิม ๆ ซึ่งอาจจะใช้สนามของโรงเรียน หมู่บ้าน แหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับตัวนักเรียน
20	Caption "การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน"	CU. 4 วินาที	3. การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน
21	ครูกำลังสอนอยู่หน้าชั้นเรียนโดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการนำเสนอพร้อมกับมีสื่อประการเรียนให้นักเรียนได้ใช้อย่างทั่วถึง	LS. 14 วินาที	ครูจะต้องผสมผสานสิ่งที่กำหนดในหลักสูตรให้เข้ากับความเข้าใจของตนเกี่ยวกับชุมชนชีวิตของนักเรียน เทคโนโลยีที่หาได้ สื่อการเรียนการสอน เพื่อสร้างขึ้นมาเป็นเนื้อหาและกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับเด็ก
22	Caption "การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น"	CU. 3 วินาที	4. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
23	การนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยวิทยากร	CU. 10 วินาที	ครูควรเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชน ผู้นำหรือผู้สันทัดกรณีจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาพูดคุยนำเสนอสิ่งที่แต่ละคนถนัดให้นักเรียนได้รับรู้

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
24	นักเรียนกำลังตั้งใจฟังการอธิบายของวิทยากรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	LS. 7 วินาที	เมื่อนำทรัพยากรทั้ง 4 กลุ่ม มาผสมผสานกันเพื่อสร้างกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้ในสิ่งต่อไปนี้คือ
25	นักเรียนชมการสาธิตงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวิทยากร	LS. 10 วินาที	1. นักเรียนสามารถค้นพบความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่แท้จริงหรือตามสภาพชีวิตประจำวันที่เขาอยู่
26	นักเรียนแบ่งกลุ่มและปฏิบัติงานตามคำแนะนำของวิทยากรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	CU. 8 วินาที	2. เป็นการพัฒนาทักษะในการคิดและกระบวนการกลุ่มที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น
27	ตัวแทนนักเรียนนำเสนอผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น	CU. 6 วินาที	3. เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
28	นักเรียนฟังการอธิบายสรุปของครูเกี่ยวกับผลงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	LS. 17 วินาที	การจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความสนใจในการเรียนรู้ คือการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองจะทำให้มีความหมายต่อผู้เรียน มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าการสอนที่ครูแสดงให้ดู
29	ครูกำลังเข้าสู่บทเรียนและมีนักเรียนฟังครูอยู่ในห้องเรียน	LS. 5 วินาที	การจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญคือ
30	ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการค้นหาข้อมูลในเรื่องที่กำลังเรียน (พืช)	LS. 16 วินาที	ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ และสรุปข้อความรู้เอง
31	นักเรียนภายในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการค้นหาข้อมูลความรู้และส่งตัวแทนนำเสนอภายในห้องเรียน	CU. 21 วินาที	ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่มได้พูดได้คุย ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดประสบการณ์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น มีการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้รวมทั้งยอมรับความสามารถของผู้อื่น

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
32	ครูกำลังชมเชยนักเรียนที่ออกมาแสดงความคิดเห็นและสรุปความคิดเห็นของนักเรียน	LS. 22 วินาที	ให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งมีส่วนร่วมในด้านร่างกาย อารมณ์ ปัญญา และสังคมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวาและอยากมาโรงเรียนมากขึ้น
33	ครูสรุปข้อคิดเห็นของนักเรียนและให้นักเรียนจดวิธีค้นหาข้อมูลลงในสมุดบันทึก	LS. 20 วินาที	ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน หรือข้อความรู้ที่สรุปได้ เช่น ครูผู้สอนใช้กระบวนการเรียนรู้ชนิดใดก็จำเป็นต้องให้เด็กได้รับผลการเรียนรู้จากกระบวนการนั้นไปด้วย ซึ่งมิใช่เป็นการมุ่งพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว
34	ครูให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามกลุ่มของตนเอง	LS. 15 วินาที	ส่วนสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้นั้น มุ่งให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
35	นักเรียนกำลังศึกษาบทเรียนจากห้องเรียนธรรมชาติโดยวิธีสังเกตรูปร่างลักษณะของต้นไม้และจดบันทึก	CU. 22 วินาที	สิ่งเหล่านี้สามารถสรุปความได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน หมายถึงการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
36	นักเรียนกำลังศึกษาสภาพของต้นไม้และมีการปรึกษากันในระหว่างกลุ่มเพื่อนโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำอยู่ห่าง ๆ	LS. 12 วินาที	ในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้สนับสนุนให้กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดำเนินไปจนบรรลุผลสำเร็จเพียงใดนั้นจะต้องประกอบด้วย
37	ครูกำลังให้คำแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะของพืชที่นักเรียนสงสัย	CU. 12 วินาที	ครูต้องมีการเตรียมตนเองสำหรับการเป็นแหล่งความรู้ ให้คำอธิบาย คำปรึกษาและแนะนำให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
38	ครูกำลังศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องพืชในห้องสมุด	CU. 14 วินาที	ดังนั้นครูจะต้องมีภาระหนักในการเตรียมตนเองด้วยการอ่าน ค้นคว้า ทดลองปฏิบัติมาก ๆ และหาประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
39	ครูกำลังค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องพืชและเตรียมเอกสาร สื่อการเรียนต่าง ๆ	LS. 19 วินาที	นอกจากครูต้องเตรียมตนเองแล้ว ยังต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย นั่นคือ ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้การเรียนบรรลุผล
40	ครูกำลังจัดทำแผนการสอนโดยมีเอกสารสำหรับค้นคว้า	LS. 17 วินาที	ในด้านกิจกรรมการเรียนนั้น ก่อนทำการสอน ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ต้องวิเคราะห์เพื่อจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรม กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และให้เขาได้ทำกิจกรรมตามความต้องการ ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน
41	ครูกำลังเดินดูนักเรียนทำแบบฝึกหัดภายในห้องและให้คำแนะนำนักเรียนบางคน	LS. 13 วินาที	นั่นคือ ครูจะต้องเรียนรู้สภาพของนักเรียนแต่ละคนว่ามีพื้นฐานการเรียน หรือมีความต้องการ ความสนใจใฝ่เรียนเป็นอย่างไร รวมทั้งรู้จักพัฒนาการและเข้าใจในเด็กแต่ละคนด้วย
42	ครูกำลังให้คำแนะนำนักเรียนในการทำแบบฝึกหัดและกล่าวชมเชยนักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องอย่างยินดี	LS. 13 วินาที	การให้การสนับสนุนและเสริมแรง ก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ครูควรคำนึงถึง เพื่อช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดการเรียนรู้

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
43	ครูอธิบายคำตอบของแบบฝึกหัด และให้นักเรียนร่วมกันตอบ โดยการให้ยกมือแล้วอธิบายให้เพื่อน ๆ ในห้องฟังเมื่อนักเรียนตอบเสร็จ ครูจะสรุปอีกครั้งและกล่าวคำชมเชย	LS. 25 วินาที	รวมทั้งช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรจากการกระตุ้นและเสริมแรงในการเข้าร่วมทำงานกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็น ให้เกียรติและเป็นมิตรเกิดความสามัคคีภายในกลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผลงานของกลุ่มบรรลุผลสำเร็จ
44	เมื่อครูกล่าวคำชมเชยเสร็จ นักเรียนทำความเคารพครูจากนั้น นักเรียนที่ต้องการแสดงความคิดเห็นจะยกมือขึ้นด้วยความเรียบร้อยรอจนกว่าครูจะเรียกให้แสดงความคิดเห็น	LS. 12 วินาที	ในขณะเดียวกัน ครูควรฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทยไปด้วยเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีระเบียบวินัยภายในกลุ่มของตนเองและสังคม
45	ครูกำลังตรวจผลงานของนักเรียนจากแฟ้มสะสมงาน	CU. 20 วินาที	และบทบาทที่ครูต้องดำเนินการตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ คือการเตรียมเครื่องมือและวิธีการประเมินผลทุกครั้ง โดยให้ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งอาจวัดจากสภาพจริง การปฏิบัติและจากแฟ้มสะสมผลงาน
46	ครูอธิบายวิธีการประเมินและแจกแบบประเมินผลให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินเพื่อนภายในกลุ่ม	LS. 14 วินาที	ในการวัดและประเมินผลนี้ นอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย
47	นักเรียนกำลังอ่านหนังสือภายในห้องสมุด	LS. 11 วินาที	การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น มีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละระดับจะมีระดับในบทบาทของครูและผู้เรียนมากน้อยกันไปดังนี้
48	Caption "รูปแบบที่ 1 Student – centred class"	CU. 4 วินาที	รูปแบบที่ 1 Student – centred class

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
49	ครูกำลังสอนอยู่หน้าห้องเรียนและคอยให้คำปรึกษาในขณะที่นักเรียนกำลังเข้ากลุ่มศึกษาบทเรียน	LS. 16 วินาที	ครูจะเป็นผู้เตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์และสื่อทั้งหมด ผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูคอยดูแลกำกับให้คำปรึกษา กิจกรรมเหล่านี้ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่
50	Caption " รูปแบบที่ 2 Learner – based Teaching"	CU. 4 วินาที	รูปแบบที่ 2 Learner – based Teaching
51	นักเรียนกำลังศึกษาความรู้จากห้องเรียนธรรมชาติ โดยมีครูคอยให้คำแนะนำอยู่ห่าง ๆ	LS. 12 วินาที	ครูจะเป็นผู้กระตุ้นหรือมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเรื่องที่จะเรียนเอง หรือจัดทำสื่อการเรียนรู้เอง โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญ ของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน
52	Caption " รูปแบบที่ 3 Learner Independence หรือ Self – directed Learning	CU. 7 วินาที	รูปแบบที่ 3 Learner Independence หรือ Self – directed Learning
53	นักเรียนกำลังใช้คอมพิวเตอร์ในบทเรียน CAI.	CU. 18 วินาที	รูปแบบผู้เรียนจะเป็นอิสระจากชั้นเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่จัดไว้ แล้วเลือกทำงานหรือปฏิบัติตามความต้องการ ตามความสนใจและศักยภาพของตน โดยอาจศึกษาตามลำพังหรือจับคู่ศึกษากับเพื่อน
54	Caption "ตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง"	CU. 5 วินาที	Fade in เสียงนักเรียนอ่านบทร้อยกรอง
55	Caption "วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนบทร้อยกรองกลอนแปด"	CU. 8 วินาที	
56	นักเรียนกำลังอ่านบทร้อยกรองที่ครูติดไว้บนกระดานดำ	LS. 16 วินาที	Fade out เสียงนักเรียนอ่านบทร้อยกรอง
57	ครูกำลังตั้งคำถามนักเรียนและชี้บนบทร้อยกรอง	LS. 20 วินาที	นักเรียนตอบครูได้ไหมว่าบทประพันธ์นี้มีชื่อว่าอะไร บทนี้เป็นบทตัดตอนมาจากเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งสุนทรภู่เป็นผู้แต่ง

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
58	ครูติดแผนภูมิฉันทลักษณ์บนกระดานและชี้ให้นักเรียนดูที่แผนภูมิ	LS. 120 วินาที	นักเรียนมาดูแผนภูมิฉันทลักษณ์ของกลอนแปดทั้งหมดในแต่ละวรรค บังคับมาคือต้องมีวรรคละ 8 คำ แต่ถ้ามีความจำเป็นอาจใช้เป็น 7,8 และ 9 ในแต่ละวรรค วรรคแรกเรียนวรรคสดับ วรรคที่ 2 เรียกวรรครับ วรรคที่ 3 เรียกวรรครอง วรรคที่ 4 เรียกวรรคส่ง ที่ครูยกตัวอย่างมานี้มีทั้งหมด 2 บท ฉะนั้นกลอนแปด 1 บทต้องมี 4 วรรค ลักษณะบังคับตามฉันทลักษณ์ของกลอนแปด ต้องมีสัมผัสนอก มีสัมผัสระหว่างวรรคและระหว่างบท คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 จะสัมผัสกับคำที่ 3 และ 5 ของวรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำที่ 3 และ 5 ของวรรคที่ 4 สัมผัสระหว่างบท คำสุดท้ายของบทที่ 4 ของวรรคแรก สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ของบทที่ 2 .....มีนักเรียนคนใดยังไม่เข้าใจบ้างคะ
59	ครูแจกใบความรู้และใบงานให้นักเรียน	LS. 61 วินาที	ครูจะให้ใบความรู้และให้นักเรียนศึกษาดูว่ากลอนแปด มีลักษณะบังคับอย่างไรบ้าง ศึกษาดูและจะให้นักเรียนโยงตามที่ครูอธิบายเมื่อสักครู่
60	นักเรียนดูใบงานและทำแบบฝึกหัด	LS. 190 วินาที	ด้านหน้าจะอธิบายเกี่ยวกับกลอนแปด มีแผนภูมิให้นักเรียนดู ส่วนด้านหลังเป็นลักษณะบังคับ นักเรียนลองโยงดูตามที่ครูอธิบาย..... (ครูและนักเรียนร่วมตรวจสอบทำแบบฝึกหัด)
61	ครูอธิบายการเล่นเกมต่อประโยคหน้าชั้นเรียน	LS. 60 วินาที	ครูจะให้นักเรียนเล่นเกมแถบประโยคนี้ มี 2 ชุด ให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และส่งตัวแทนกมากลุ่ม ละ 4 คน มารับแถบประโยคและเรียงประโยคนี้ตามแผนภูมิฉันทลักษณ์ของกลอนแปด แผ่นประโยคแบ่งออกเป็นวรรคซึ่งแต่ละประโยคนักเรียนต้องหาวรรคว่าวรรคใดสัมผัสกันบ้าง วรรคสดับ วรรครับ วรรครอง วรรคส่ง เรียงให้ถูกต้อง กลุ่มใดเสร็จก่อนถือว่าชนะ

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
62	ครูแจกแถบประโยคให้นักเรียน	LS. 50 วินาที	นักเรียนปรบมือให้ตัวแทนกลุ่ม ให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าประโยคใดควรเป็นวรรคแรก
63	นักเรียนถือแถบประโยคคนละ 1 ประโยคหน้าห้องเรียน และครูอธิบายกิจกรรมหน้าห้องเรียน	LS. 20 วินาที	เมื่อครูบอกว่าเริ่มได้ นักเรียนต้องดูที่แถบประโยคก่อนว่าประโยคใดควรจะอยู่ในวรรคแรก วรรคที่ 2,3,4 ตามฉันทลักษณ์กลอนแปดที่ครูอธิบาย เมื่อครูบอกหมดเวลา หากกลุ่มใดเสร็จก่อนกลุ่มนั้นชนะ
64	นักเรียนปรึกษากันภายในกลุ่มเพื่อเรียงประโยค	LS. 26 วินาที	นักเรียนดูก่อนว่าประโยคใดควรจะเป็นประโยคแรกปรึกษากันดูว่ามีสัมผัสอย่างไร และประโยคใดควรเป็นวรรคที่ 1,2,3 และ 4
65	นักเรียนติดแถบประโยคที่กระเป๋าผนัง	LS. 30 วินาที	นักเรียนติดให้เรียบร้อยด้วยนะคะ
66	ครูตรวจสอบการเรียงประโยค	LS. 90 วินาที	ครูอธิบายการเรียงประโยคแต่ละกลุ่ม (เสียงนักเรียนอ่านกลอนบนกระดานพร้อมกัน)
67	ครูอธิบายหน้าชั้นเรียน	LS. 75 วินาที	ครูจะให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อแต่งบทร้อยกรองและไปศึกษาธรรมชาติด้านนอกและนำมาแต่งบทร้อยกรองทั้งหมด 5 กลุ่ม ตามชื่อดอกไม้ มิดอกราชาวดี ราตรี กรรณิการ์ ซ่อนกลิ่น พิกุล ครูจะมีชื่อดอกไม้แจกให้นักเรียนได้อะไรให้นั่งตามกลุ่มดอกไม้นั้น และแบ่งประธาน, เลขานุการ เพื่อทำงานกลุ่มและไปศึกษาธรรมชาติด้านนอก และนำมาแต่งกลอนแปด ตามที่ครูสอน และมีวรรคใดสัมผัสกันบ้าง
68	นักเรียนเข้าแถวเพื่อแบ่งกลุ่ม	LS. 78 วินาที	เสียงนักเรียนร้องเพลง.....
69	ครูอธิบายงานหน้าชั้นเรียน	LS. 10 วินาที	เมื่อนักเรียนแบ่งกลุ่มเรียบร้อยแล้ว ให้เลือกประธานและเลขานุการของกลุ่มเพื่อทำงานตามใบงานที่ครูมอบให้
70	ครูแจกใบงานตามกลุ่ม	LS. 18 วินาที	ให้นักเรียนศึกษาตามใบงานด้วยนะคะว่าครูให้ทำอะไรบ้าง
71	นักเรียนปรึกษากันภายในกลุ่ม	CU. 10 วินาที	เสียงนักเรียนปรึกษากันภายในกลุ่ม.....

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
72	นักเรียนทำงานกลุ่ม	LS. 10 วินาที	เสียงนักเรียนปรึกษากันภายในกลุ่ม.....
73	ครูอธิบายหน้าชั้นเรียน โดยถือใบรายงานผลการปฏิบัติกลุ่มให้นักเรียนดู	LS. 42 วินาที	การเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานกลุ่มเรื่องกลอนแปด ให้เขียนชื่อกลุ่มตามกลุ่มของนักเรียน ชื่อประธาน เลขานุการ ส่วนบริเวณที่ว่างให้นักเรียนเขียนบทร้อยกรองที่นักเรียนแต่ง เมื่อนักเรียนไปศึกษาธรรมชาติมาแล้ว เมื่อได้เห็นอะไรที่ประทับใจเกี่ยวกับต้นไม้ดอกไม้ ก็ให้นำมาแต่งกลอนแปด
74	นักเรียนศึกษาธรรมชาติ	LS. 36 วินาที	ดนตรี...
75	นักเรียนทำงานกลุ่มในห้องเรียน	LS. 37 วินาที	ดนตรี....
76	นักเรียนศึกษาใบงาน	CU. 9 วินาที	ดนตรี...
77	นักเรียนทำงานกลุ่ม	LS. 10 วินาที	ดนตรี....
78	ครูอธิบายหน้าชั้นเรียน	LS. 25 วินาที	ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอผลงานให้เพื่อฟังและเพื่อนที่ฟังอยู่ให้วิเคราะห์ดูด้วยว่าเพื่อนแต่ละกลุ่มแต่งแล้วถูกต้องตามฉันทลักษณ์หรือไม่
79	นักเรียนออกมารายงาน	MS. 40 วินาที	สวัสดีค่ะ ดิฉันเด็กหญิงนวลนิล ศรีสุขนันท์ เป็นตัวแทนของกลุ่มดอกราชาวดี จะออกมาอ่านบทร้อยกรองกลอนแปด "อันบุปผามาลีมีอยู่ทั่ว ทั้งหน้าวัว ซ่อนกลิ่น หลากสีสัน มีทั้งดอกเฟื่องฟ้า มะลิวัลย์ นานาพรรณ อยู่ในสวนล้วนงามตา"
80	ครูพูดหน้าชั้นเรียน	MS. 28 วินาที	ครูจะให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมา 1 คน เพื่อติชมว่า จากการฟังแต่ละกลุ่มได้ออกมารายงานผลการแต่งกลอนแปดแล้วเป็นอย่างไรบ้าง ให้เด็กหญิงจิราภรณ์ออกมาเป็นตัวแทนเพื่อน

ที่	ภาพ	ภาพ/ เวลา(วินาที)	เสียง
81	นักเรียนกล่าวติชมหน้าชั้นเรียน	MS. 27 วินาที	จากที่ดิฉันได้ฟังการแต่งบทร้อยกรองของแต่ละกลุ่มและมีเพื่อ ๆ ออกมานำเสนอผลงานแล้ว ดิฉันคิดว่าเพื่อน ๆ ทุกคน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการแต่งกลอนแปดเป็นอย่างดี เพราะทุกกลุ่มแต่งได้ไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์กลอนแปด
82	แผนภูมิฉันทลักษณ์กลอนแปด	CU. 16 วินาที	หลังจากที่เราได้เรียนและได้ศึกษานอกสถานที่และกลับมาแต่งกลอนตามกลุ่ม เรียบร้อยแล้ว ผลงานของนักเรียนทุกกลุ่มถูกต้องหมด
83	ครูชี้ที่แผนภูมิ	LS. 20 วินาที	เรามาสรุปกันอีกครั้งว่า กลอนแปดนั้นมีบังคับสัมผัสตรงไหนบ้าง วรรคแรกเรียกว่าวรรคสดับ วรรครับ วรรครองและวรรคส่ง
84	นักเรียนในห้องร่วมสรุปบทเรียนพร้อมกับครู	LS. 54 วินาที	คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 3และ 5 ของวรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำ 3 และ 5 ของวรรคที่ 4 หนึ่ง บทมี 4 วรรค ที่พูดจบไปเป็นการสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสระหว่างบทคือคำสุดท้ายของบทแรก สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 2
85	ครูอธิบายหน้าชั้นเรียน Caption….. ที่ปรึกษา ผศ. บุญยฤทธิ์ คงคาเพ็ชร ผศ. จิราภรณ์ บุญส่ง	LS. 16 วินาที	ส่วนที่นักเรียนแต่งมานี้ ครูจะติดผลงานของนักเรียนไว้ให้เพื่อน ๆ ดูว่าทุกคนเก่ง
86	ครูอธิบายหน้าชั้นเรียน Caption…. ผลิตโดย นางสาวธัญวดี มงคลพันธุ์	LS. 13 วินาที	วันนี้ครูมีการบ้านให้นักเรียนท่องกลอนแปดและเขียนกลอนแปดเรื่องอนาคตของหนู
87	ครูอธิบายหน้าชั้นเรียน Caption…. เมื่อจบการสาธิต ให้ท่านทำแบบทดสอบ	LS. 10 วินาที	หวังว่านักเรียนทุกคนคงแต่งได้และให้นำมาส่งในวันพรุ่งนี้
88	Caption…..สวัสดี	LS.	

ภาคผนวก ง

แบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์

แบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์ ด้านเนื้อหา
เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

****

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
1. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ					
2. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
3. ความครอบคลุมของเนื้อหาที่นำเสนอ					
4. ความเหมาะสมของลำดับการนำเสนอเนื้อหา					
5. การใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินคุณภาพรายการวีดิทัศน์ ด้านสื่อ
เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

****

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
1. ความเหมาะสมในการนำเข้าสู่เนื้อหา					
2. ความเหมาะสมในวิธีการนำเสนอ					
3. ความเหมาะสมของการดำเนินเรื่อง					
4. คุณภาพของภาพ					
5. ความเหมาะสมของภาพในการสื่อความหมาย					
6. ความเหมาะสมของเทคนิคกล้อง					
7. ความชัดเจนของเสียงบรรยาย					
8. ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย					
9. ความเหมาะสมของเสียงดนตรีประกอบ					
10. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอรายการวีดิทัศน์ทั้งเรื่อง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก จ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบ เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

คำสั่ง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งใดที่ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในตัวผู้เรียนของจัดการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
   ก. นักเรียนกับครู
   ข. นักเรียนกับการลงมือปฏิบัติ
   ค. สิ่งที่พบเห็นกับความเข้าใจเดิมที่มีอยู่
   ง. ความรู้ที่ได้จากการอธิบายกับความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ
2. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u>การใช้เวลาที่ถูกต้องในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
   ก. มีการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมเพื่อให้งานสำเร็จตรงตามเวลา
   ข. มีการยืดหยุ่นเวลาในการเรียนเนื้อหาของแต่ละบทเรียน
   ค. ครูต้องจัดเวลาให้อยู่บนพื้นฐานความจำเป็นในการทำกิจกรรมนั้น ๆ
   ง. ให้นักเรียนปฏิบัติงานในเวลาที่เหมาะสมตามความสามารถของแต่ละบุคคล
3. ผลดีของนักเรียนที่ได้รับจากการเรียนแบบกระบวนการกลุ่มมากที่สุดคือข้อใด
   ก. ได้ปรึกษาหารือกัน
   ข. นักเรียนได้ปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
   ค. นักเรียนได้รับข้อมูลความรู้จากเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น
   ง. นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ให้กับตนเองได้เร็วขึ้น
4. จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือข้อใด
   ก. มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง
   ข. มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
   ค. มุ่งให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
   ง. มุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
5. ภาระของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นแบบใด
   ก. เป็นผู้ให้คำปรึกษา
   ข. เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนให้กับผู้เรียน
   ค. ต้องเตรียมตนเองในการจัดทำแผนการสอนก่อนการสอนทุกครั้ง
   ง. ต้องเตรียมตนเองในการหาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

6. ก่อนทำการสอนทุกครั้งครูต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
   ก. วิเคราะห์ผู้เรียน
   ข. จัดเตรียมใบงาน / ใบความรู้/และเครื่องมือประเมินผล
   ค. ทำการวิเคราะห์บทเรียนเพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม
   ง. ค้นคว้าหาข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับตนเองที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์นั้น ๆ
7. สิ่งใดที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนสอนแต่ละครั้งได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละบทเรียน
   ก. ความสำเร็จของผลงาน ข. แฟ้มสะสมงาน
   ค. เครื่องมือการประเมินผล ง. ถูกทุกข้อ
8. ครูผู้สอนมีบทบาทอย่างไรในด้านสื่อ/อุปกรณ์การเรียนของนักเรียน
   ก. เป็นผู้อำนวยความสะดวก ข. เป็นผู้จัดทำ
   ค. เป็นผู้ใช้สื่อในกิจกรรมการสอน ง. เป็นผู้กำหนดการใช้สื่อในแต่ละกิจกรรม
9. ข้อใดเป็นบทบาทของครูในการจัดการเรียนการเรียนการสอนแบบ Student-centred class
   ก. ครูคอยดูแล กำกับ ให้คำปรึกษา ข. ครูเป็นผู้มอบหมายงานให้นักเรียนค้นคว้า
   ค. ครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ทั้งหมด ง. ข้อ ก, ค ถูกต้อง
10. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u>ลักษณะของการเรียนแบบ Self-directed learning
   ก. การใช้บทเรียน CAI ข. บทเรียนสำเร็จรูป
   ค. การโต้วาที ง. การเรียนแบบโครงงาน
11. การประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนควรกระทำเมื่อใด
   ก. เมื่อจบบทเรียนนั้น ๆ
   ข. ช่วงใดช่วงหนึ่งในขณะทำกิจกรรมการเรียน
   ค. ประเมินผลเมื่อนักเรียนทำงานที่มอบหมายเสร็จ ง. ตลอดเวลาและต่อเนื่อง
12. สิ่งที่ครูควรคำนึงถึงเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการร่วมกิจกรรมคือข้อใด
   ก. การจัดกิจกรรมให้ทันสมัย
   ข. การเสริมแรง/การกระตุ้น
   ค. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
   ง. การให้ความสนิทสนมและเป็นกันเองกับนักเรียน
13. บทบาทสำคัญของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือข้อใด
   ก. เป็นผู้ประเมินผลการเรียนของนักเรียนในบทเรียนนั้น ๆ
   ข. เป็นผู้สนับสนุนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปจนบรรลุผลสำเร็จ
   ค. เป็นผู้วางแผนการเรียนให้กับนักเรียนตามเนื้อหาของบทเรียน
   ง. เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนตามเนื้อหาของบทเรียนนั้น ๆ

14. ข้อใดเป็นการปฏิบัติอย่างถูกต้องของครูผู้สอน เมื่อใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลในการจัด การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
    ก. ให้นักเรียนค้นหาข้อมูลภายในห้องสมุดด้วยตนเอง
    ข. ครูให้นักเรียนสอบถามข้อมูลที่ต้องการจากครูบรรณารักษ์ในห้องสมุด
    ค. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มหาข้อมูลภายในห้องสมุดและร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่หามาได้จากห้องสมุด
    ง. ครูเป็นผู้สำรวจข้อมูลภายในห้องสมุดก่อนแล้ววางแผนให้นักเรียนค้นหาจากคำสั่งของครูและคอยสังเกตการณ์
15. ข้อใดแสดงให้เห็นว่าครูเป็นผู้จัดการ (Manager) ในการกำหนดบทบาทการเรียนรู้ของการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
    ก. ครูเป็นผู้คอยแนะนำให้กับผู้เรียนในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน
    ข. ครูเป็นผู้กำหนดตัวนักเรียนแต่ละคนว่าจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมใดของบทเรียน
    ค. ครูเป็นผู้กำหนดบทบาทการเรียนรู้และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้ได้ทำกิจกรรมตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน
    ง. ครูเป็นผู้กำหนดแผนการเรียนให้นักเรียนดำเนินการหาความรู้ให้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกคน
16. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
    ก. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้
    ข. เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
    ค. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาความรู้ในท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป
    ง. เพื่อให้นักเรียนสามารถค้นพบความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่แท้จริงหรือตามสภาพชีวิตประจำวันของท้องถิ่น
17. บุคคลที่มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถบรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือข้อใด
    ก. เพื่อนนักเรียน ข. ครูผู้สอน
    ค. ผู้ปกครอง ง. ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน
18. สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องแนะนำในการจัดกิจกรรมกลุ่มคือข้อใด
    ก. การมีมารยาทและการมีระเบียบวินัยภายในกลุ่ม ข. การมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม
    ค. การร่วมมือกันปฏิบัติงาน ง. การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
19. ครูผู้สอนควรมีบทบาทอย่างไรในการเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรมการเรียนกับนักเรียน
    ก. เป็นผู้ประเมินผลพฤติกรรม
    ข. เป็นผู้ติดตามตรวจสอบชิ้นงาน
    ค. เป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์/สื่อการเรียน
    ง. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นและช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียน

20. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u>บทบาทของครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
    ก. มีการทดสอบอย่างสม่ำเสมอ
    ข. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน
    ค. มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ
    ง. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน
21. ข้อใดกล่าวถูกต้องสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
    ก. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรสอนเมื่อผู้เรียนต้องการเรียน
    ข. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องจัดที่นั่งให้ผู้เรียนได้นั่งรวมกันเป็นกลุ่ม
    ค. การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับการสอนที่มีเนื้อหาที่เป็นกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีที่ตายตัว
    ง. การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันหรือได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยมีการวางแผนล่วงหน้าอย่างมีเป้าหมาย
22. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรมีลักษณะอย่างไร
    ก. เป็นสื่อที่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนของบทเรียนนั้น ๆ
    ข. เป็นสื่อที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด แก้ปัญหาและสามารถค้นพบความรู้ได้
    ค. เป็นสื่อที่สามารถจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสนใจใฝ่เรียนมากขึ้น
    ง. เป็นสื่อที่ครูและนักเรียนร่วมกันผลิตเพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามเนื้อหาของบทเรียนนั้น ๆ
23. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีผลในด้านใดต่อตัวผู้เรียน
    ก. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ข. มีความเข้าใจและความจำที่ดี
    ค. ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่เรียนมากขึ้น ง. ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง
24. การจัดการเรียนการสอนแบบใดมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
    ก. การเรียนในห้องเรียนธรรมชาติ
    ข. เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนโดยมีครูเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรม
    ค. เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจและตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
    ง. การเน้นให้ผู้เรียนได้คิดค้น สร้างและสรุปความรู้ด้วยตนเองโดยมีมาตรฐานที่ดีคอยสนับสนุน
25. รูปแบบการเรียนแบบใดที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับความสามารถของผู้อื่นได้ดีที่สุด
    ก. การโต้วาที ข. การสอนแบบบรรยาย ค. กระบวนการกลุ่ม ง. การศึกษารายกรณี
26. ข้อความใดให้ความหมายของ "ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน" ได้ดีที่สุด
    ก. เป็นการศึกษานอกโรงเรียนที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย
    ข. ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนองที่บ้านโดยมีผู้ปกครองเป็นผู้คอยดูแลและให้คำแนะนำ
    ค. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากนำงานที่ครูมอบหมายมาทำภายนอกห้องเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี
    ง. ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่จัดไว้แล้วเลือกปฏิบัติตามความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของตนเอง

27. การจัดการเรียนการสอนรูปแบบใดที่ครูมีบทบาทน้อยที่สุด

ก. Self-directed Learning ข. Learner-based Teaching

ค. Student-centred class ง. Experiental Instruction

28. หลักสำคัญใดที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ก. จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตร

ข. จัดการเรียนการสอนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มได้

ค. จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้ดีขึ้น

ง. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินผล

29. การจัดกิจกรรมลักษณะใดที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีประสิทธิภาพ

ก. จัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน

ข. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต

ค. จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษานอกสถานที่

ง. จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้นั่งรวมกันเป็นกลุ่ม

30. ข้อใด<u>ไม่ใช่</u>บทบาทสำคัญของครูผู้สอนในการที่จะสนับสนุนให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จ

ก. การวิเคราะห์ผู้เรียน ข. การเตรียมแหล่งข้อมูล

ค. การเตรียมเครื่องมือประเมินผล ง. การเตรียมผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวธัญวดี มงคลพันธุ์
วันเดือนปีเกิด	17 มกราคม พ.ศ. 2511
สถานที่เกิด	อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	419/733 หมู่ 10 ถนนประชาอุทิศ ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ 10290
ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	หัวหน้าฝ่ายแผนงานและสารสนเทศ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนศิริวิทยา ถนนสุขสวัสดิ์ ตำบลบางจาก อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาการตลาด วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน
พ.ศ. 2531	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ
พ.ศ. 2537	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2544	การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ